

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖÇ OLGUSU VE EĞİTİME OLUMSUZ ETKİLERİ
(SULTANBEYLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine KARAKUŞ

**Enstitü Anabilim Dalı:Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı :Eğitim Programları Ve Öğretimi**

Tez Danışmanı :Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

MAYIS – 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**GÖÇ OLGUSU VE EĞİTİME OLUMSUZ ETKİLERİ
(SULTANBEYLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine KARAKUŞ

Enstitü Anabilim Dalı :Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı :Eğitim Programları Ve Öğretimi

Bu tez 15 / 06 / 2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Emine KARAKUŞ

30.05.2006

ÖNSÖZ

Toplumların yaşantısını etkileyen ve değişmesine neden olan bazı faktörler bulunmaktadır. Doğal afetler, savaşlar, ihtilaller ve adını sayamayacağımız birçok konu toplumların yapısını değiştiren başlıca etmenlerdendir. Bu araştırmada bu etmenlerden biri olan göç üzerinde durulmuştur.

Türkiye’de göç önü alınamayan, insanların hayatını hızla değiştiren ve bölgelerin sosyo-ekonomik ve demografik dengelerini altüst eden bir etken olmaktadır.

Göç, toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik v.b. tüm bünyesi ile yakından ilişkili ve etkileyici bir olaydır. Çok yönlü karakterlere sahip oluşu nedeniyle antropologlardan sosyologlara, planlamacılardan idarecilere kadar herkesin ilgisini çeken bir konudur. Göçler doğrudan doğruya ülkelerin veya küçük toplulukların nüfusunu artış veya azalmasını etkileyen önemli faktörlerden biri olup nüfusun yaş ve cinsiyet yapısından değişmesine sebep olur. Meydana gelen bu değişmeler toplumun yapısını, kültürünü, eğitimini, ekonomi, politika v.b. bütün müesseselerini kısa zamanda etkiler.

Ülkemizin bütün bölgelerinde yaşanan köyden kente göçün, olumsuz etkilerinin başında; toplumsal yapının temel ögesi olan eğitimin özellikle İlköğretim işleyişinin bozulması, yetersizleşmesi ve yaygınlaştırılmaması gelmektedir. Bu nedenle eğitim ve ilköğretim sorunlarının artması kaçınılmaz olmaktadır.

Okullarda göç eden çocukların ve ailelerinin eğitime, bakışını ve eğitime, okula, uyumlarını araştıran bu çalışmada yardımlarını, önerilerini, eleştirilerini ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet Eskicumalı’ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmalarım da bana çok büyük destek sağlayan, araştırmamın her aşamasında beni yüreklendiren sevgili meslektaşlarım Tacettin Güneş’e, Özlem Kaygusuz’a ve çok değerli aileme teşekkür ederim.

Emine Karakuş

30.05.2006

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1:GÖÇ	5
1.1. Göçün Nedenleri.....	5
1. 2.Kentleşme.....	6
1. 3. Gecekondulaşma	8
1. 4. Göç İle Beraber Gelen Sorunlar	9
1. 5. Göç ve Eğitim İlişkisi.....	12
1.6. Sultanbeyli'nin Tarihi.....	16
1. 7. Problem Cümlesi.....	19
1.7.1. Alt Problemler.....	19
1. 8. Araştırmanın Önemi.....	20
1. 9. Sayıtlar.....	20
1. 10. Sınırlılıklar.....	21
1.11. Tanımlar.....	21
BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	23
BÖLÜM 3:YÖNTEM.....	29
3.1.Araştırmanın Modeli.....	29
3.2.Araştırmanın Evreni.....	29
3.3.Araştırmanın Örneklemi.....	30
3.4.Veritoplama Araçları	31
3.5.Verilerin Analizi.....	32
BÖLÜM :4 BULGULAR VE YORUMLAR.....	33
4.1.Öğretmen Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular.....	33
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	33
4.1.1.1. Öğretmenlerin Sultanbeyli Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	33

4.1.1.2. Öğretmenlerin Oturdukları Yerlere Ait Bulgular.....	35
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	36
4.1.2.1. Öğretmenlerin Yaş Gruplarıyla İlgili Bulgular.....	36
4.1.2.2. Öğretmenlerin Sultanbeyli’deki Hizmet Süreleri İle İlgili Bulgular	37
4.2.Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular.....	40
4.2.1. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	40
4.2.1.1 Ailelerin Göç ile Geldikleri İllere Ait Bulgular.....	41
4.2.1.2.Ailelerin Göç Nedenleri İle İlgili Bulgular.....	42
4.2.2. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4.2.2.1. Sultanbeyli’nin Tercih Edilmesine Ait Bulgular.....	44
4.2.2.2. İstihdam Alanlarına Ait Bulgular.....	46
4.3. Veli Ve Öğrenci Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular.....	47
4.3.1. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
4.3.1.1. Ailelerden Kaynaklanan Eğitimde Sorunları.....	47
4.3.1.2.Çocukların Karşılaştıkları Eğitim Sorunları.....	50
4.3.1.2.a. Ders Çalışmaya Uygun Ortam Bulunmasına Ait Bulgular.....	51
4.3.1.2.b. Anne-Babaların Çocukların Derslerine Katkısına Ait Bulgular.....	52
4.3.1.2.c. Evde Konuşulan Farklı Lehçe Etmenine Ait Bulgular.....	53
4.3.1.2.ç. Göç Eden Çocukların Okullarda Yaşadıkları Uyum Sorunlarına Ait Bulgular.....	54
4.4. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
4.4.1.Sultanbeyli’de Eğitimin Genel Durumu Hakkında Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular.....	55
4.4.2.Eğitimcilere Göre Sultanbeyli’nin Önceliklerine Ait Bulgular.....	56
4.5. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	59
4.5.1.Öğretmenlere Göre Velilerin Öğrencilerden Beklentilerine Dair Bulgular.....	59
4.6. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	62
4.6.1. Ailelerin Geldikleri İle Dönme İsteklerine Ait Bulgular.....	64

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
KAYNAKLAR.....	72
EKLER.....	75
ÖZGEÇMİŞ.....	79

KISALTMALAR

DİE : Devlet İstatistikleri Enstitüsü

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

İ.Ö.O. : İlköğretim Okulu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Sultanbeyli İlköğretim Okullarının Ve Kız- Erkek Dağılımına Göre Öğrenci Sayılarının Dağılımı.....	18
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Sultanbeyli Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı.....	33
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Oturdukları Yere Göre Dağılımı	35
Tablo 4.3. Öğretmenlerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı	36
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Sultanbeyli'deki Hizmet sürelerine Göre Dağılımları.....	37
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Sultanbeyli'de Kalma İstekleri Dağılımı.....	38
Tablo 4.6. Sultanbeyli'den 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Ve En Son Ocak 2006 ÖZür Grubundan Tayin İsteyip Ayrılan Öğretmen Sayısı Dağılımı.....	39
Tablo 4.7. Sultanbeyli'de Mevcut ve İhtiyaç Duyulan Öğretmen Sayılarının Dağılımı.....	39
Tablo 4.8. Ailelerin Göç ile Geldikleri İllere Göre Dağılımı.....	41
Tablo 4.9. Ailelerin Göç Nedenlerine Göre Dağılımı.....	42
Tablo 4.10. Göç Nedenlerinin Önceliğe Göre Dağılımı.....	43
Tablo 4.11. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden Yapılan Yardımlardan Yararlanan Öğrenci Sayısı Dağılımı.....	44
Tablo 4.12. Oturulan Evdeki Konum Dağılımı.....	46
Tablo 4.13. İstihdam Alanlarına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 4.14. Anne ve Babanın Okur- Yazar Olma Dağılımı	48
Tablo 4.15. Ailelerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	49
Tablo 4.16. Çocuklarının Lise ve Yüksek Eğitim Durumu Dağılımı.....	50
Tablo 4.17. Ders Çalışmaya Uygun Ortam Bulunma Dağılımı.....	51

Tablo 4.18. Evde Farklı Lehçe Konuşulma Dağılımı.....	53
Tablo 4.19. Sultanbeyli’de Eğitimin Genel Durumu Hakkında Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	55
Tablo 4.20. Eğitimcilere Göre Sultanbeyli’nin Önceliklerinin Dağılımı.....	56
Tablo 4.21. Kültürel Aktivitelere Bulunma Dağılımı.....	63
Tablo 4.22. Ailelerin Geldikleri İle Dönme İstekleri Dağılımı.....	64

Tezin Başlığı: Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri “Sultanbeyli Örneği”	
Tezin Yazarı: Emine Karakuş	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Kabul Tarihi: 15 Haziran 2006	Sayfa Sayısı: X (ön kısım) + 74(tez) +5(ekler)
Anabilimdalı: Eğitim Bilimleri	Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretimi
<p>Az gelişmiş ülkelerin son yıllardaki en önemli sorunlarının başında köyden kente göç ve göç sonucu gerçekleşen büyük kentler gelmektedir. Türkiye de bu sorunları yaşayan ülkeler arasındadır. Ülkemizde özellikle birkaç kentte aşırı nüfus yığılması gözlenmektedir. Bunlardan bir tanesi de İstanbul’dur.</p> <p>Bu araştırmanın amacı; büyük şehirlere göç eden sosyo-ekonomik seviyesi düşük kalabalık ailelerin çocuklarının okullarda karşılaştıkları sorunları, bu ailelerin çocuklarının okul başarılarını etkileyen durumları, ailelerin eğitime bakış açısını ve bu bölge okullarında ortaya çıkan eğitim sorunlarını saptamaktır.</p> <p>Araştırmada göç eden ailelerin göç nedenleri, beklentileri, göç ettikleri yere uyum sorunları, çocukların eğitime katkıları, eğitim sisteminden beklentileri, öğretmenlerin göç eden ailelere ve çocuklarına bakışı, böyle bir bölgede çalışmaktan duydukları memnuniyet ya da memnuniyetsizlik, öğrencilerin okuldan beklentileri, ailelerinden gördükleri destekler gibi çeşitli konularda sorular belirlenmiştir. Bu konularda veli, öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır.</p> <p>Araştırmada öğretmen, veli ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemi kullanılarak tablolar haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.</p> <p>Araştırmanın sonuçlarından elde edilen bulgulara göre köyden kente göç, göç alan bölge okullarında sınıf mevcutlarının artmasına ve öğrenci başarısının azalmasına neden olmaktadır. Bu durum ise öğretmenlerin meslek doyumlarını ve başarılarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle de öğretmenler bu bölge okullarından tayin isteyip ayrılmaktadırlar. Bu okullarda eğitime daha fazla önem verilmesi gerektiğinden eğitime gereken zaman ayrılamamakta, müfredat programın uygulanmasında veya yetiştirilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Bunun sonucunda da bu okullar başarı sıralamasında diğer okullara göre daha geride kalmaktadırlar. Çocukların birçoğunun evinde Türkçe konuşulmadığı hatta bazı annelerin Türkçeyi hiç bilmediği belirlenmiştir. Bu çocukların okula uyum sağlamaları ve okumayı-yazmayı öğrenmeleri diğerlerine göre daha zordur.</p> <p>Göç eden ailelerin birçoğunun eğitime gereken ilgiyi göstermeyip geçim derdine düşmesi, çalışan çocuk sorununu ortaya çıkarmıştır. Küçük yaşta çalışan çocuklar, okuldan ve oyundan geri kalmakta ve okullarda bu çocuklarla sorunlar yaşanmaktadır. Bu yönden bakıldığında çalışmanın bulgularının oldukça önemli olduğu söylenebilir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Göç, Konuşulan dil, Çalışan çocuk, Öğretmen, Sınıf mevcudu	

Title of the Thesis: Migration phenomenon and its negative effects on education “The rase of Sultanbeyli”	
Thesis: Emine Karakuş	Supervisor: Assoc Prof.Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Date: 15 June 2006	Number of pages: X(pre text)+74(main body)+5 (appendices)
Department: Educational Sciences	Subfield: Educational Programs and Teaching.
<p>One of the most perssing problems of underdeveloped countries is the excessive growth of cities as the result of the migration from the villages to the cities. Turkey is also one of the countries facing this problem. In our country it is observed that a few cities are highly populated. One of them is İstanbul.</p> <p>The aim of the research; is to include the problems of families suffering from overcrowding and low socio-economic status. Mared to big cities; the extent to which has effected. The children’s success; their parents views on education. It also reinforces the educational problems occurring in those regional schools.</p> <p>In this research, the reasons for migration of the families, their adaptation to the new homes, the contribution of the children to education, their expectations of the educational system, teachers’s view on parents and children, their satisfaction or dissatisfaction for working in this region, student’s expectations of schools and their support from their families are discussed. For this purpose, interviews were conducted by parents, teachers and students.</p> <p>In this research interviews were conducted by teachers, parents and students. The results are extrected from the interviews using descriptive analyse method, charts are prepared and analysed.</p> <p>Depending on the findings of the research, because of the migration from villages to cities, the number of the students in classes has increased and their success rate decreased. This effects teacher’s job satisfaction and their success negatively. For this reason, teachers working in those areas want to be reassigned. In these schools it is necessary to give more attention to educate the children in basic life skills, before attending to academic study. As a result, teachers don’t have enough time to do academic study well, so there are problems in relation to the curriculum and its timely completion. Thus, these schools descend to the bottom section of the schools success league. It’s found out that Turkish is not spoken in most of these children’s houses not even their mothers can speak Turkish. It is very difficult for these children to adapt the schools and become literate and numerate.</p> <p>As the parents priority is earning money, education suffers and children are withdrawn from school to work. The children who started work at early ages can’t go to school and can’t play with the friends regularly, so there are problems in relation to school attendance. From this point of view, the results of this research has a great importance.</p>	
Key Concepts: Immigration (Migration) , Spoken language, Working child, Teacher, Number of students in class.	

GİRİŞ

Göç, bireylerin doğdukları yerleri, özümstedikleri kültürü, akrabalarını ve değer verdiği birçok şeyi bırakarak yeni ufuklara doğru yürüyüş sürecidir.

1950'den sonra daha da hızlanmaya başlayan sanayileşme hareketleri Türkiye'de iller arası göçün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gelişmemiş bölgelerden gelişmekte olan ve gelişmiş bölgelere nüfus hareketleri başlamıştır. Böylece ülke iç göç kavramıyla tanışmıştır.

Bugün Türkiye'nin yapısal problemlerinin nedenlerinden biri de iç göçün beraberinde getirdiği sorunlardır. Türkiye'de son yıllarda iç göç yoluyla nüfus bileşimi hızla değişmektedir. Bu hareketle beraber sosyal ve ekonomik değişimler olmuş ve sağlık, eğitim, kentleşme, sosyal güvenlik ve benzeri problemler ortaya çıkmıştır. İstanbul 2000 nüfus sayımına göre % 46 ile Türkiye'nin en fazla göç alan kentidir. 2000 sayımına göre 9.044.859 olan İstanbul nüfusunun 920.955'i göç ile geldiği tespit edilmiştir(DİE 2000 Genel Nüfus Sayımı, 2000:57). Bu göç dalgasından da en çok pay alan yerleşim birimlerinden olan Sultanbeyli'nin nüfusu hızla artmış ve İstanbul'un en büyük dördüncü ilçesi konumuna gelmiştir. Bu araştırma göç ile gelen insanlar ve yerleşim birimindeki eğitim sorunlarını arasındaki ilişkiyi tespit etmek, incelemek ve bu sorunlara karşı çözüm önerileri geliştirmek için yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; daha iyi bir yaşam için büyük şehirlere göç eden sosyo-ekonomik ve kültür seviyesi düşük, kalabalık ailelerin çocuklarının okullarda karşılaştıkları sorunları, bu ailelerin çocuklarının okul başarılarını, ailelerin eğitime bakışlarını ve bu bölge okullarında ortaya çıkan olumsuzlukları saptamaktır.

Araştırmada göç eden ailelerin göç nedenleri, beklentileri, göç ettikleri yere uyum sorunları, çocukların eğitimine katkıları, eğitim sisteminden beklentileri, öğretmenlerin göç eden ailelere ve çocuklarına bakışı, böyle bir bölgede çalışmaktan duydukları memnuniyet ya da memnuniyetsizlik, öğrencilerin okuldan beklentileri, ailelerinden

gördükleri destekler gibi çeşitli konularda sorular belirlenmiştir. Bu konularda veli, öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada; göçün nedenleri arasında eğitimin yeri, göçü ile ortaya çıkabilecek eğitim sorunları, eğitim-öğretim faaliyetlerinin varoşlardaki aileler üzerindeki etkileri ortaya konularak ailelerin değişen yaşam tarzları içinde çocuklarının eğitimiyle ne derece ilgilendikleri ve bu durumların öğretmenlerin meslek hayatları üzerindeki etkileri aydınlatılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular doğrutusunda, yoğun göç alan bölgelerdeki eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi, yönünde öneriler sunulmuştur. Bu açıdan bakıldığında başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, Sultanbeyli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, bu konuda araştırma yapan kurum ve kuruluşlara, konunun uzmanlarına ve eğitimcilere sağlayacağı yararlar bakımından önemli görölmektedir.

Bu tür araştırmalarla velilerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin gecekondulardaki eğitim çalışmalarından beklentileri birebir olarak belirlendiği için, beklentilere cevap vermek ve gelişimi hızlandırmak daha kolay hale gelecektir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada mülakat yöntemi kullanılmış ve betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Araştırmamın evrenini Sultanbeyli'ye göç eden insanlar, örneklemini göçün yoğun olduğu tespit edilen bölgelerden Fatih Mahallesi ve Yavuz Selim Mahallesi'nde oturan 20 veli ve bu mahallelerdeki iki okuldaki 40 ilköğretim öğrencisi ve 30 öğretmen oluşturmaktadır.

Bu araştırma için önce eğitimi sosyolojik açıdan inceleyen literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra Sultanbeyli'ye göç, göç eden ailelerin ve çocuklarının eğitimdeki durumunu ortaya koyabilecek belgeler ve istatistikler incelenmiştir. Daha sonra görüşme soruları hazırlanıp seçilen kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma konusu olarak belirlenen konu sosyal olguları içermektedir. Bu nedenle bu konuyu araştırmak için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu da temsili örneklemeler yardımıyla toplulukları çözümleyerek yapılmıştır. Yani buna gelişigüzel gözlem denilebilir.

Görüşme yönteminin tercih edilmesinin nedeni, söylenenlerin yüzeysel anlamları yanında, gerçek ve derinliğine anlamlarının da çıkarılabilmesidir. Yanıltıcı cevapları ayıklayıp gerçeklerin ortaya çıkma olasılığını yükseltmektir. Görüşme esnasındaki ses tonlarının, mimiklerinin ve soruları cevaplamaındaki isteklerinin söylenenleri değerlendirmede önemli ipuçları verecek olmasıdır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2005-2006 eğitim ve öğretim yılında İstanbul İli'nin Sultanbeyli İlçesi'nde oturan göç dalgalarıyla buraya yerleşmiş halk, kalabalık nüfuslu aileler, buradaki öğrenci ve görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır. Araştırma literatür taraması ve bu kişilerle yapılan görüşmelerde sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmanın İçeriği

Bu araştırmada öncelikle birinci bölümde göçün insanların yaşamındaki ve ülkelerin gelişmesindeki önemi üzerinde durulmuştur. Göçün aile yaşamı ve özellikle eğitim üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Bununla beraber göçün nedenleri ve sonuçları da verilmiştir.

Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde ise göçün eğitim üzerinde meydana getirebileceği sorunlar tespit edilmiştir. Her bir sorun maddeleştirilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümde, göç ve eğitim konusunu değişik açılardan irdeleyen çalışmalar incelenmiş ilgili araştırmalar başlığıyla verilmiştir. Yöntemler başlığı altında ise araştırma için konu ile ilgili literatür taranmış ve verileri toplamak amacıyla İstanbul ilinin Sultanbeyli ilçesinde yer alan ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerle, öğrencilerle ve velilerle yapılmak üzere görüşmeler ayarlanmıştır. Öğretmenlere yönelik

göçün meslekleri üzerinde bıraktığı etkileri ve göçün neden olduğu eğitim sorunlarının saptanmasına yönelik sorular sorulmuştur. Öğrencilere okuldaki sorunlarının, büyükşehirden beklentilerinin, uyum sorunlarının saptanmasına yönelik sorular sorulmuştur. Velilere ise göç nedenlerini, göç bölgelerini, beklentilerini, uyum sorunlarını, çocuklarının başarılarına katkılarının saptanmasına yönelik sorular sorulmuştur. Elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Son bölümde ise araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli sonuçlar çıkarılmış ve bu sonuçlara göre göç alan bölgelerdeki ilköğretim okullarının etkililik derecesinin artırılması, eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM 1: GÖÇ

Göç, “Nüfusun belirli bir bölümünün çeşitli nedenlerle bulunduğu yerden ayrılıp, başka bir yere yerleşmek amacıyla gitmesidir (Başol, 1995:209). Göç olayının temelinde bulunan ana faktör, “İnsanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada iş bulmak, çeşitli imkânlardan faydalanmak ve yerleşmektir”(Atalay,1994:295). Bir başka ifadeyle göç, “Bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir”(Tümertekin ve Özgüç,1998:307). Ya da göç “Kişilerin gelecek yaşantılarının ya bir bölümünü ya da tamamını geçirmek üzere bir yerleşim biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme olayıdır”(Demir, 1997:85).

1.1. Göçün Nedenleri

İnsanların doğdukları toprakları bırakıp yeni yerlere göç etmesinin temelinde yatan çok sayıda neden vardır. Genellikle bu nedenleri; “Nüfus Problemleri, Ekonomik Problemler, Çevre Şartlarındaki Bozulmalar, Eğitim Şartlarındaki Yetersizlikler, Siyasi Problemler ve Savaşlar” olarak sıralayabiliriz. Bu nedenlerin en önemlileri ekonomik ve siyasi problemlerdir. Gelir dağılımındaki dengesizlikler, işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle çok sayıda kişi yaşadığı alanları devamlı olarak terk etmektedir. Ayrıca siyasi problemlerde insanların göç etmesinde önemli olmuştur. 1989 yılında, Bulgaristan’dan göç etmek durumunda kalan Türkler bunun yakın tarihimizdeki en iyi örneğidir. Çevre şartlarındaki bozulmalar da göçün nedenlerindedir. İklim değişimleri, erozyon, su baskınları, deprem ve volkanik patlamalar gibi doğal olaylar insanların göç etmelerine neden olmuştur (Tümertekin ve Özgüç, 1998:307) . 17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen Marmara depremi ve 2003 tarihinde gerçekleşen Bingöl depreminden sonra çok sayıda kişi bölgeyi devamlı olarak terk etmiştir.

Göçle birlikte kültür, gelenek, görenek ve yaşam biçimleri de hareket etmektedir. Böylece göç edilen yerdeki mevcut sosyo-kültürel yapı, getirilen sosyo-kültürel yapıyla genişlemektedir.

Bireylerin göç kararlarının temelinde, göçün nedenlerini içeren, itici ve çekici faktörler vardır. Bireylerin doğdukları yeri ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı

almasına neden olan etkenlere itici faktörler denilmektedir. Diğer taraftan göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise çekici faktörler adı verilmektedir.

Türkiye’de iç göçler genellikle belli bir takım merkezlere yapılmaktadır. Daha çok kırsal yerleşmelerden kentlere doğru olan iç göçün hep aynı merkezlere yapılması, zamanla buralarda bir doyunluğa yol açmakta ve iç göç bu merkezlere yakın yerlere doğru kayma göstermektedir(Demir, 1997:85).

1. 2.Kentleşme

Kentlileşme, temelde insanların kentle bütünleşmesini ifade eder. Bütünleşme kavramı genelde, bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması anlamına gelir. Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında, maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir(Keleş,1980:70). Başka bir deyişle “kırsal yaşamdan uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiş” olarak da kentlileşme ifade edilebilir.

Keleş(2004)’e göre Türkiye’de kentleşme nedenleri şöyledir:

Kentleşme itici, iletici ve çekici güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir. İtici etmenler, genellikle nüfusu köyden ve tarımdan köy dışına iten etmenlerdir. Tarımda verimin düşmesi, tarımsal gelirin azlığı, tarımsal makineleşme gibi nedenlerle insanlar tarımdan uzaklaşmaktadırlar.

İletici etmenler, köyünden kopan nüfusu kentlere, büyük özerklere taşıyan ulaşım araçlarındaki ve olanaklarındaki gelişmelerdir. Kentsel arası yolcu taşımacılığın artması, mesafelerin daha fazla kısalması ve kolaylaşması değişikliği daha cazip hale getirmiştir. Eğitim düzeyinin yükselmesiyle ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve yurtdışından dönen işçilerin önemli bir kısmının kentleri tercih etmesi de iletici etmenler arasındadır.

Çekici güçler ise, köyünden ayrılan ya da ayrılmaya hazır bulunanları kentlere doğru çeken ekonomik ve toplumsal etmenlerdir. Büyük kentlerdeki iş olanaklarının fazla

olması (gizli işsizlik gün ışığına çıkarılmamaktadır), haklarına daha fazla sahip çıkılacağı düşüncesi köylerdeki insanlara kenti cazip göstermektedir.

Ülkemizde nüfusun kentlere akını üzerinde bütün bu üç etmeninde etkileri vardır. Ama hangisinin daha etkili olduğu belli değildir(Keleş, 2004:65).

Araştırmanın yapıldığı Sultanbeyli İlçesi'nin son yıllarda en fazla göç aldığı bölgenin Güney Doğu Anadolu Bölgesi olduğu belirlenmiştir. Güney Doğu Anadolu'dan göçün nedenlerini araştıran Özer(1992)'ye göre, Güneydoğu'dan göç hareketlerinin nedenleri şunlardır:

1- Yaklaşık 10 yıldır bölgede süren terör hareketlerinin yaratmış olduğu tahribatlar, göçe zorlama, göç ettirmeler ve köy boşaltmalar: Bu nedenle "zoraki göç nedeni" diyoruz. Son 10 yıllık süreçte yaşanan "göç ve kaç" hareketlerinin %60-70'inin bu nedenden dolayı gerçekleşmiş olduğu belirtilebilir.

2- Son yıllarda tarımda makineleşmenin yaratmış olduğu boş iş gücü,

3- Kırsal alanda nüfus artışına bağlı olarak arazi bölüşümünün yaratmış olduğu yoksulluk,

4- İstihdam olanaklarının olmayışı ve işsizliğin getirmiş olduğu tedirginlik,

5- Çok sayıda ilçe ve köyün GAP Projesi'nden dolayı baraj göl havzaları altında kalması,

6- Kentlerin sahip olduğu olanakların yaratmış olduğu cazibe

(İş-güç arayışı, çocuklarına daha iyi bir gelecek hazırlama isteği, kaliteli eğitim ve sağlık olanaklarından faydalanma beklentisi, mutlu bir yaşam sürme düşüncesi, kentte daha güvende olma hissi, sosyal güvence arayışı),

7- Kitle iletişim ve ulaşım tekniklerinde ve olanaklarında meydana gelen değişme ve gelişmeler,

Köylerden kentlere göç eden yoksullar genellikle, insanların yerleşmesine ve insanca bir yaşam sürdürülmesine elverişli olmayan arsalar üzerine gecekondular yapılmaktadır. Gecekondular yapılan alanlar çalışma alanlarına, fabrikalara yakınlık yönünden işlevsel olmakla birlikte, sağlıklı ve düzenli kentleşme açısından hiç de öyle değildir.

İnsanlar, yüksek yoğunluk ölçünleri içinde bulaşıcı hastalıkların kolayca artabileceği, kötü beslenmenin insan sağlığı için tehlike oluşturduğu bir ortam içinde yaşarlar. Kimi gözlemciler göre gecekondular alanlarında yoksulluk, sokaklardan konutların içine çekilmiş olduğundan gözle görülmesi güçleşmiştir (Keleş, 2004:558).

Büyük kentler hızla artan nüfusun barınma, altyapı, ulaşım, çevre ve benzeri hizmetlerini karşılayabilmek için ulusal gelirden daha çok pay kapabilme yarışı içine girmiş bulunmaktadır. Çarpık ve sağlıksız kentleşmeyi kalkınmanın itici gücü durumuna gelecek biçimde köktenci önlemlerle düzeltmek yerine siyasal iktidarlar, kentsel toprak ve gecekondular politikalarının saptanıp uygulanmasında ödün üstüne ödün verebiliyorlar (Keleş, 2004:15). Seçim zamanı insanlar memleketlerinden çeşitli vaatlerle (iş, ev, eğitim, sosyal güvence v.b.) kopartılıp yerleştirildikleri yerlerde her türlü müsamaha gösterilmektedir(kaçak yapılanma, enerjilerin kaçak kullanımı gibi). Seçim sonrası aynı insanlar kendi kaderlerine terk edilmektedirler.

1. 3.Gecekondulaşma

Gecekondular kavramı 1950'lerden itibaren ivme kazanan, köylerden büyük kentlere göç ile birlikte ortaya çıkmıştır. Çeşitli kaynaklarda gecekonduların ayrı tanımları olduğu göze çarpar. Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde gecekondular, "bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak sahibinin bilgi dışında onaysız olarak yapılan barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü" olarak tanımlanmaktadır.

Başka bir tanıma göre, gecekondular, "kendisine ait olmayan yerde, imar yasalarına, sağlık ve fen kurallarına aykırı olarak, alelacele yapılmış bir barınak" dır(Keleş, 2004:560).

Gecekondular ilk önceleri kentlerin iş merkezlerine yakın ve yoğunlukla dere yatağı, dik yamaç gibi coğrafi olarak dezavantajlı arazilerde derme çatma barakalar olarak yapılmışlar ve zamanla kentlerin çeperlerini saran ve sürekli genişleyen halkalar halindeki düşük yoğunluklu, alt yapı ve servisler açısından yetersiz mahallelere dönüşmüşlerdir. "Gecekondular" ise bu konut çevresinin insanıdır.

Türkiye’de gecekondulu sayısı 1955 yılında 50.000 ve gecekondulu nüfus 250.000 iken 2002 yılında gecekondulu sayısı 2.200.000 ve gecekondulu nüfus 11.000.000 kişi olmuştur (Keleş, 2004:561).

Gecekondulu ailesi, toplumsal değer ve alışkanlıkları bakımından bir ucu köyde, öbür ucu kentte iki aile tipi arasında bir geçiş durumu gösterir. Bu kurumun yapısında ve görevlerinde, köy ailesi özellikleri ile kent ailesi özelliklerinin bir arada bulunması, onu kendine özgü bir tür yapmıştır (Yasa, 1970: 10). Gecekondulu insanı, köydeki tarlasının küçük bir örneğini evinin önünde yapmaya, sebze, tavuk, ağaç yetiştirmeye çalışırken, bir yandan da kendisini kentin fabrikasında işçi olarak görmeyi umut eder (Yasa, 1970: 15).

Genel olarak gecekondulu ailesi denilince,

“Türkiye'nin belirli bir döneminin toplumsal yapı koşullarında ortaya çıkmış ve yine bir süre sonra ortadan kalkması beklenen kendine özgü nitelikleri olan, uzun bir toplumsal tarih göz önüne alınca, yaşamı kısa sürecek “mutsuz” bir aileyi yansıtmaktadır” (Yasa, 1970: 17).

1. 4.Göç ile Beraber Gelen Sorunlar

Oktik (1997)’de bu konuyla ilgili şöyle demiştir:

“Göç eden bireylerin, geldikleri yerlerle bağlantıları kesilmediğinden, göç edilen ve varılan yerlerin kültürlerini taşıyan, ara kültüre sahip bireyler oluşmaktadır. Böylece kentlerin nüfus potansiyelini oluşturan geniş kitlelerin sahip oldukları değerler kentlere yayılmaya başlamıştır. Sonuçta, kentler gün geçtikçe büyüyüp köyün değerlerini taşımakta iken, köylerde de nüfus azalarak kentin ve teknolojinin oluşturduğu gelişimlere açılmaktadır”(Oktik,1997:81).

Aynı yörelerden gelenler aynı yerlere yerleşerek kent çevresinde kendi içinde kapalı “kültür odacıkları” oluşturmaktadır. Herhangi bir mahalle ya da semt ölçeğinde olan bu odacıklar, o insanların terk ettikleri yörelerin küçük bir modeli olmaktadır. Kentlerdeki hemşeriler yalnızca aynı köyden olanlar değil, aynı kazadan, aynı vilayetten hatta bazen aynı mezhepten olanlardır. Görünürde kentlerde ama gerçekte her biri kendi “memleketlerinde” yaşamaktadırlar. Örneğin; Ordu Mahallesi, Erzincanlılar Mahallesi, Trabzonlular Mahallesi gibi mahalleler oluşmuştur. Bu durum insanların kente intibaklarını engelleyen önemli bir nedendir. Bugün İstanbul’da bu gruplaşma açık

şekilde görülmektedir. Öyle ki artık ilçeler bile göçle gelen insanların ait oldukları illere göre tasnif edilmektedir.

Özellikle kırsal kesimden göç edenler kent ve ilçe merkezlerinde yerinde üretim geleneklerini (tandır ekmeği yapanlar, hayvan besleyenler, küçük tarlacıklar oluşturmak gibi) devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu durum ise kır ve kent kültürü arasında çatışma meydana getirmektedir.

Büyük kentlere göç eden bu kırsal nüfus, kentte yaşamak uğruna bu yoksulluğa katlanmaktadır. Bu insanlar yoksulluğu hayatlarının bir parçası olarak algılamaktadırlar. Büyük kentlerin gecekondulu halkının sahip olduğu bu durum onun toplum hayatına her yönüyle katılmasını engeller. Bu katılımın asgari seviyede olması ise bu insanların içlerine kapanmasına neden olmaktadır.

Göç eden nüfusun en büyük problemi iş üzerinedir. Bu nüfusun eğitim düzeyi düşüktür. Sahip oldukları bilgi birikimi tarımsal yapıya uygun olduğu için, bunları kent ortamında kullanmalarına imkân bulamamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Kazgan (1999)'da şöyle demiştir:

“Kentlin iş hayatı, uzmanlaşmış ve beceri kazanmış insanları kabul etmektedir. Özellikle yüksek gelir getiren işler, yüksek veya mesleki teknik eğitimi gerektirmektedir. Göçle gelen gecekondulu nüfusu mevcut eğitim düzeyiyle bu işlere girmekte uzun süre zorluk çekmektedir. Günümüzde gecekondulu bölgelerinde yaşayanların büyük çoğunluğu çocuklarını okutabildikleri kadar okutmak niyetindedirler. Kent yaşamında şunu görmüşlerdir; daha iyi iş ve gelir, eğitim düzeyinin yüksekliğiyle alakalıdır. Çocuklarının bu eğitimi alarak sefalet ortamından kurtulmalarını istemektedirler” (Kazgan, 1999:18).

Aynı konuda Gündüz ve Yetim'im (1997) fikirleri de önemli görülmüştür.

“Kentlin mevcut teşkilatlarına katılma, bu teşkilatları kullanma yüksek gelir elde etme mümkün olmadığı sürece kente intibak gerçekleşmeyeceğine göre gecekondulu insanının kente intibakı bir problem olarak önemini korumaya devam edecektir. Bu durum büyük kentlerimize vasıfsız işgücü yığılmasına ve enformel sektörün doğmasına sebebiyet verecektir ve nitekim vermiştir. Bu problem büyük kentlerimizde, örneğin İstanbul'da değişik sektörlerin doğmasına yol açmıştır. İşportacılık bunun en güzel örneğidir. İlk aşamada vasıfsız işçi pozisyonunda işsiz olarak yeni yerleşim birimine gelmektedirler” (Gündüz ve Yetim, 1997:110).

Göç kararının temelinde yatan düşünce yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Özellikle kıt doğal ve ekonomik kaynakların bölüşümündeki dengesizlikler insanları göçe itmektedir. Yeni yerleşim birimlerinde daha fazla elde edilmesi ümit edilen kaynaklarla göç edilen

yere nazaran yařam kalitesinin artacađı dūřunūlmektedir. Ancak gōzardı edilen hususlar vardır. İlki, kırsal bōlgelerde ev için ūretim yapılmaktadır. Gō sonucu daha ūnce kendilerinin ūrettikleri malzemelerin dıřarıdan satın alınması gerekmektedir. İkincisi, daha ūnce aile ekonomisi çerçevesinde ūretici olan aile bireyleri, kentlerde tūketici durumunda olmaktadır. Bōylece ailelerin geçimi daha da gūleūecektir. Ūretime katkı sađlayan bireylerin, kent yařamında ūretime katkı sađlamaları zaman alacak ya da kısa vadeli ōzūmler ile katkı sađlanmaya çalıřılacaktır (Oktik,1997:82).

Kentlerin hızlı bir biçimde būyūmesi kentsel geliřmenin kontrol edilmesini zorlařtırmıřtır. Kontrolsūz kentsel būyūme nedeniyle konut, su, kanalizasyon, ulařım, okul ve sađlık hizmetlerinin sađlanması daha pahalı olmuřtur. Būyūk kentlerin ulařım, konut, temiz içme suyu, kanalizasyon sorunu ile karřı karřıya bulunduđu bir gerçektir. Kentlerin ısıtılmasında kullanılan yakıtlar ile ulařım araçlarının havaya bıraktıkları atıklar ve sınaī kuruluřlarının kentler içinde bulunması dolayısıyla ortaya çıkan atıklar kentlerin dođal çevresini bozan ve kentsel evre kirlenmesini tahammūl edilemeyen boyutlara ulařtıran faktōrler olmuřtur.

Özellikle dūzensiz kentleřmeden ve gōlerden dođan sorunlar çok deđiřiktir. Aslında alt yapıdan genellikle yoksun olan kentlerin, hızlı bir nūfus artıřı nedeniyle konut sađlama, temiz su ve sađlık hizmetleri, okul ve ulařım, eđitilmiř personel, ōp ve enerji sorunlarını ōzme bakımından ne kadar yetersiz kalacađını kestirmek zor deđildir. ūnkū plansız yerleřim bōlgelerini dūzeltmek, ilkel yařam kořullarını iyileřtirmek çok gū olduđu gibi, kaybedilmiř sađlıklı bir çevreyi de ūzellikle fiziksel mekan olarak yeniden kazanma olanađı hemen hemen hiç yok gibidir (Dinçer,1997:101-103). Bu etkilerin ortadan kaldırılması için nūfus hareketlerine gōre tedbirlerin alınması gereklidir.

Kentlileřme beraberinde bazı problemleri de ortaya çıkarmaktadır. Ūzellikle İstanbul'da bu problemler kendini gōstermektedir. Dinçer (1997)'ye gōre bunlar;

- ❖ Kentsel uyumsuzluk,
- ❖ Gecekondulaşma,
- ❖ Sosyal marjinallik,

- ❖ Sağlıksız çevre,
- ❖ İşsizlik,
- ❖ Okul ve derslik yetersizliği,
- ❖ Kayıtdışı istihdamda artış,
- ❖ Örgütsel suçlarda artış ve kentsel şiddet,
- ❖ Sokak çocuklarında artış,
- ❖ Kadın problemleri.

Kente uyumluluğu engelleyen birçok sebep vardır. Genel olarak bu sebepler üç ana başlık altında toplanabilir. Birincisi, kente göç edenlerin sosyo-kültürel yapısı, ikincisi, kentin yapısı ve kuralları, üçüncüsü ise kentin sahip olduğu kültürel yapıdır. (Dinçer,1997:101-103).

1. 5. Göç ve Eğitim İlişkisi

Göç, işsizliğin yanında okullarda da bazı eğitim problemlerinin kaynağını oluşturmaktadır. Göçün olumsuz etkilerinin başında toplumsal yapının temel öğesi olan eğitimin, özellikle ilköğretim işleyişinin bozulması, yetersizleşmesi ve yaygınlaştırılmaması gelmektedir.

Genel olarak köyden kente göç ile kent ilköğretim okullarının fiziksel kapasitesinin yetersizleşmesi durumu ortaya çıkmakta ve bu sorun değişik problemlerinde başlangıcını oluşturmaktadır. Göç olgusu ile planlanan ve mevcut bulunan sınıf ortalamaları aşılmakta olup okulların düzeni ve eğitim-öğretimdeki pek çok özelliği altüst olabilmektedir. Köyden kente göç ederek gelen aileler sağlıksız koşullarda barındıkları gibi, o çevrelerde oturan yakınlarının yanına da yerleşebilmekte ya da inşa edeceği gecekondusuna yerleşebilmektedir. Dolayısıyla da bu çevredeki okulların alacağı öğrenci sayısı artmakta ve buna bağlı olarak bir sınıfa düşen öğrenci sayısında artış meydana gelmektedir. Okullar fiziksel kapasite bakımından yetersizleşmekte, mevcut araç gereçlerin kullanımı problem olmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısının artmasıyla birlikte öğretmenlerin öğrencilere ayırdığı zaman azalmakta, öğrencilerin

başarısı diğer okullara göre düşmekte, kalabalıklaşan sınıflarda öğrenciler pasifleşmekte, eğitim araçlarından yeterince yararlanamamakta, okulların oyun alanları yetersizleşmekte, okuldaki çalışanlar ve yardımcı personel yetersizleşmekte, sınıf içi öğrenci sorunları artmakta, sınıf içi demokrasi işletilememekte ve disiplin sorunları ortaya çıkmaktadır. Göç eden aileler çocuklarına sağlıklı barınma ve ders çalışma koşulları sağlayamadığı aşikârdır. Çünkü sağlıksız koşullarda barınan ve buna bağlı olarak temel gereksinimlerini karşılayamayan, ders çalışma zamanı ve ortamı bulamayan öğrencinin başarısı da bundan olumsuz etkilenecek ve bu koşullardaki öğrenci sayısının çok olduğu sınıflar ile bu sınıfların oluşturduğu okulların başarısı doğal olarak düşük olacaktır.

Göçün eğitime olumsuz etkilerinden bir tanesi de dil etmenidir. Kent ailesi ve köy ailesinin kullandıkları aynı dilin kullanımındaki farklar çocuğun okulda sosyalleşmesini dolayısıyla başarısını etkilemektedir. Okul ve sınıf çocuğa aile kurumunda bulamadığı arkadaş grubunu sağlar ki, bu grup da çocuğun toplumsallaşmasında etkin bir rol oynar. Aynı dilin kullanımındaki farklılıklar çocuklar arasında iletişimsizliğe yol açar.

Göç eden ailelerin çocukları bunu çok yoğun olarak yaşamaktadırlar. Köyden göç eden aileleri sosyo-ekonomik yönden alt sosyal tabaka olarak nitelendirmek çokta yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Dil etmenini de alt ve orta sosyal tabaka olarak incelenebilir.

Farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan ailelerde tek dilin farklı kullanılması çocuğun okul başarısını etkilemektedir. Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerde çok kısır bir dil kullanılması, çocuğun başarısını olumsuz olarak etkilemektedir.

Alt sosyal tabakalardaki çocukların kullandıkları cümleler kısa ve gramer bakımından basittir. Sözcük hazinesi kısıtlıdır. Cümleler genellikle yarımıdır. Duygu ve düşüncelerini tam olarak anlatamazlar. Cümleler yerine daha çok hareketlerle anlatmaya çalışırlar. Konuşurken el ve kollarını çok kullanırlar.

Orta sosyal tabaka çocukları ise, daha karmaşık bir konuşma biçimine sahiptirler. Anne babalarının konuşmalarını dinleyerek onları taklit ederler. Uzun ve anlaşılır cümleler kurarlar. Cümle yapısına dikkat eder kelimeleri özenle seçerler.

Basit dili kullanan çocukların yeni şeyler öğrenme yeteneği sınırlıdır. Alt tabakada aileler çocuklarıyla iletişimlerinde kısa emir cümleleri kullanırlar. Kesin itaat etmelerini beklerler.

Orta tabakada ise çocukların duyguları ve istekleri göz önünde bulundurulur. İstekler açıklamalarla iletilir. Çocuğa davranışını düşünme fırsatı veriler. Davranışlarını başkalarının gereksinimlerine dikkat ederek gerçekleştirmeyi öğrenirler. Örneğin; Kitap okuyorum, sessiz olur musun? Çocuk başkasını rahatsız etmemesi için sessiz olması gerektiğini kendi düşünerek bulacaktır.

Tezcan (1997)'ye göre;

“Öğretmenlerin çoğu da toplumun orta tabakalarından geldikleri için ya da öğrenimleri ve meslekleri nedeniyle sonradan bu tabakaya üye olduklarından orta tabakaların kullandığı dili kullanmaktadırlar. Bu nedenle alt tabaka, sosyo-ekonomik yönden yoksul olan sınıf, onların kullandıkları dili anlamakta büyük zorluklar yaşayacaktır. Öğretmende onlarla iletişim sağlayamayacaktır. Bu durumda onların başarı oranını düşüreceklerdir. Evinde kurallara uygun bir dil kullanan orta sınıf çocuklar ise okulda aynı dille karşılaşır ve okula kolay uyum sağlarlar. Bu ifade kolaylığı derslerindeki başarıyı da artırır” (Tezcan,1997:154)

Örnek olarak kentte yaşayan gecekondu oturan bir çocuğu ele alalım. Çoğunluğunu orta sınıftan ya da varlıklı ailelerin çocuklarının oluşturduğu bir kent okulunda bu çocuğun durumunu bir düşünelim. Bu çocuk okula hazırlıksız, isteksiz ve çekinerek gelmiştir. Kılığı ve değişik şivesiyle öteki çocuklardan hemen ayrılır. Kendi de bu ayrımı hemen sezer. Yaşlılarından gelen ilk alay ve ilk itici davranış onu büsbütün çekingen yapar. Bilgi, görgü, konuşma biçimi ve söz dağarcığı bakımından onlarla eşit olmadığını anlar. Hatta ayrı dili konuştukları kuşkusuna düşer. Öğretmene korkarak soru sorduğunda da boş bakışlarla bakar. Bu da öğretmeni kızdırır ve daha ilk günden tepkisine yol açar. Ya da öğretmen yaklaşma girişimlerinden sonuç alamadığını görüp, çocuğu kendi haline bırakır. Çocukta dikkati derse veremeyişiyse, yavaş öğrenmesiyle öğretmeni haklı çıkarır: “Bu çocuk öğrenemez!” Böylece ön yargılı bir tutum çocuğun başarısızlığına yol açar. Bir kez kısır döngüye girdi mi çıkmak zorlaşır. Öğrenemeyeceğine inanılan çocuk gerçekten öğrenemez olur ya da öğrenme hevesi körlenir. Var olan yetenekleri de görünmez olur. Ayrıca evinde kendisine ödevlerinde yardımcı olacak, ilgilenecek, takıldığı yerde yol gösterecek kimsesi yoktur.

Bu durumdaki çocuk için okul oyun saatleri dışında sıkıcı bir yerdir. Okula gitmediği sokakta oynadığı çok olur. Bundan ailenin de haberi olmaz. Çünkü aile çocuğun durumunu sormak için okula gitmeyi düşünmez ya da öğretmenden duyacaklarından korkup vazgeçer. Başarısızlığını gören çocuk, kendine yaşlıları arasında başka çeşit bir üstünlük kurmaya çabalar. Yaşlılarıyla kavgada başa çıkabilir, daha iyi söver, daha atak ve gözü pektir, korkusuzdur. Okula masket, sapan, çakı, bıçak getirir. Kendini efelikle kanıtlamaya çalışır. Oyunlara alınmazsa oyunları bozar. Sık sık öğretmen ve müdürün azarını işitir. (Yörükoğlu, 2000: 129-130). Göç ile gelen bu çocuk okula uyum sağlayamamıştır. Herkes ona karşıymış düşüncesine kapılmıştır. Eski okulundan ayırdıkları için anne ve babasına karşı öfkeli. Bu öfkesini de okulda ve sınıfta disiplinsiz davranarak göstermektedir.

Bunun dışında başka bir konuda bu ilçenin son 10 yılda en fazla göç aldığı bölgelerin Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nden olması bu insanların eğitimdeki tek ihtiyaçlarının okuma yazma öğrenme değil, aynı zamanda Türkçeyi doğru ve güzel konuşmayı da öğrenme gereğidir.

Göç eden ailelerin birçoğunun göç önceliğini ekonomik problemler oluşturmaktadır. Bu aileler çocuklarının eğitimini ikinci planda düşünmektedirler. Oysa ki sık sık okul değiştiren bir çocuğun yeni gittiği her okulda, o çevrenin yaşamına uyabilmek için sıkıntı çektiği herkesçe bilinmektedir. Çocuğun maddi, manevi ve toplumsal çevresinin değişmesi, çocukta çok kez olumsuz etkiler bırakır. Böyle bir çocuk, güçsüz kaldığı durumlarda, okuldan ve derslerden soğuyarak, “tembellik” yapma yoluna sapabilir. Bu nedenle öncelikle çocuğun okulu gereksiz yere değiştirilmemelidir. (Binbaşıoğlu, 2004:130).

Tezcan (1997) aile tiplerinin eğitim üzerindeki etkileri üzerinde durmuştur.

“Ailelerin geniş ve dar aile tipinde oluşları, çocuk eğitimi bakımından önem taşımaktadır. Geniş ailelerde çocuk sayısının fazla oluşu çocukların yeterli derecede eğitimlerine engel olmaktadır. Çocuk sayılarının az olduğu dar ailelerde anne babalar çocuklarının eğitimleriyle daha yakından ilgilenebilmektedirler. Ülkemizde gecekondü ailelerindeki çocuk sayısının fazlalığı da eğitimlerinin sağlanmasına ve antisosyal davranışlara yol açmaktadır” (Tezcan,1997:143)

1.6. Sultanbeyli'nin Tarihi

Bu araştırmanın yapıldığı Sultanbeyli ilçesinin örneklem olarak seçilme nedeninin daha iyi kavraması açısından bu ilçenin tarihinin ve genel özelliklerinin verilmesi uygun görülmüştür.

Sultanbeyli'nin tarihi 6. yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır. Uzun yıllar Roma ve Bizans İmparatorluğu yönetiminde kalmış olan Sultanbeyli; 1328 yılında Orhan Gazi'nin emriyle Abdurrahman Gazi ve Konur Alp Komutasındaki Osmanlı Ordusu tarafından feth edilmiştir. Fetihden sonra Abdurrahman Gazi Aydos Kalesi Tekfuru'nun kızı ile evlenmiştir. Bu evlilik gerek Türklerin gerekse Rumların hafızalarından uzun zaman silinmeyen izler bırakmıştır. Bu hatıranın izlerini taşıyan Aydos Kalesinin kalıntıları hala mevcuttur. Sultanbeyli' deki arazilerin esas maliki Osmanlı Devleti'nin ilk Denizcilik Bakanı olan Hasan Hüsnü Paşadır. II. Abdülhamid, kendisine yaptığı hizmetlere karşılık olarak Hasan Hüsnü Paşaya Sultan Beyliği Çiftliği'ni ulufe olarak vermiştir. Bu tarihi gerçek Hasan Paşa'nın 1910 yılında yaptırmış olduğu Osmanlıca haritada ortaya çıkmaktadır. Hasan Hüsnü Paşa, 1922 yılında vefat edince oğlu tarafından maliki olduğu bu arazilerin tapuları Frans Flipson isimli Yahudi'nin eline geçmiş, Frans Flipson'nun varisleri tarafından da bu gün ki hissedarlara satılmıştır. 1957 yılında orman işletmesi 18 000 dönüm araziye orman sınırları dışına çıkarmıştır. Bu arazilerin 14 000 dönümü şu anda Sultanbeyli sınırları içerisindedir.

1947 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenler buraya yerleştirilmiştir. 1957 yılında Sultanbeyli' ye köy olma kararı çıkmış ve Sultanbeyli köyü kurulmuştur. TEM Otoyolu'nun köyün içinden geçmesi köyü cazip hale getirmiştir. 1985'den beri süren hızlı yapılaşma sonucunda Sultanbeyli bugünkü haline ulaştı. 31 Aralık 1987'de Sultanbeyli'nin belediye olması kararı alındı. Ancak seçimler 26 Aralık 1989 yılında yapıldı. 1992 yılında da ilçe oldu. 1985 yılında 3 600 nüfuslu bir köy iken, 1990 yılı genel nüfus sayımına göre ilçe nüfusu 82 289 olan nüfusu, yeni yerleşim bölgesi olduğundan hızlı bir göç ve nüfus artışı nedeniyle 1997 yılı genel nüfus sayımına göre 144 869'dir. 2000 yılı Genel Nüfus sayımına göre ise 175 771 olarak tespit edilmiştir. Günümüzde resmi rakamlar olmasa da resmi makamların tahminlerine göre (kaymakam, belediye başkanı) alınan bilgilere göre nüfus 350- 400 bin civarındadır. Devlet İstatistikleri Enstitüsü 2000 Genel Nüfus Sayımı verilerinde Nüfus Büyüklüğü

Ve Nüfus Artış Hızı başlığı altında 1990-2000 döneminde Türkiye’de şehir nüfusu en fazla artış gösteren ilçe %75.8 ile Sultanbeyli’dir (DİE Genel Nüfus Sayımı, 2000:57). İlçe, Anadolu’dan gelenlerin İstanbul’a TEM’den ilk giriş kapısıdır. İlçeye bağlı bir belediye mevcut olup, bağlı herhangi bir belde ya da köy bulunmamaktadır. Belediye hudutları içerisinde 15 mahalle vardır.

Sultanbeyli 81 ilden ve bunun dışında 6 ülkeden göç alan bir ilçedir. Bu 81 ilin yanında göç aldığı ülkeler: Filistin, Çeçenistan, Azerbaycan, Özbekistan, Afganistan, Bulgaristan’dır.

Kısa sürede nüfusu en fazla artan yerleşim birimi olarak Guinness Rekorlar Kitabı’na geçmiştir. Nüfus hızla artmakta iken sosyo-ekonomik olarak bir gelişme gerçekleşmemektedir.

Sultanbeyli, terörden kaçan, akrabalarıyla beraber olmak isteyen ve ucuz diye düşünülerek arsa alıp dört duvar yapıp içine sığınan kültür ve gelir düzeyi yetersiz olan insanlar oluşmaktadır. İmar planı olmadığından dolayı, gelişmiş güzel yapılan binalar şehrin sülehetini bozmaktadır. Belediye 2005 yılında yaptığı çalışma ile daha önceki yıllarda kaba inşaatı yapılmış ve sahipsiz binaların yıkım kararını meclisten çıkararak yıkımını gerçekleştirmiştir.

Sultanbeyli, adeta bu ilçede yaşayan insanların konakladığı bir yer durumundadır. Çalışan işgücü; ilçedeki yetersiz iş alanlarından ötürü sabah İstanbul’a göçen akşam dönen türdendir.

Tablo 1.1. 2005-2006 eğitim-öğretim yılı Sultanbeyli ilköğretim okullarının sayısını ve öğrenci sayıları kız-erkek olarak vermektedir.

Tablo 1.1. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Sultanbeyli İlköğretim Okullarının Ve Kız-Erkek Dağılımına Göre Öğrenci Sayılarının Dağılımı

OKUL ADI	KIZ ÖĞRENCİ	ERKEK ÖĞRENCİ	TOPLAM
A.Yesevi İ.Ö.O.	1266	1284	2550
A.Yener İ.Ö.O.	1242	1436	2678
Akşemsettin İ.Ö.O.	711	836	1547
Anafartalar İ.Ö.O.	1043	1103	2146
Atatürk İ.Ö.O.	543	592	1135
H.A.Yücel İ.Ö.O.	1175	1455	2630
K.Derya İ.Ö.O.	1333	1526	2859
M.A.Ersoy İ.Ö.O.	1194	1387	2581
M.F.Çakmak İ.Ö.O.	725	837	1562
Mevlana İ.Ö.O.	1709	1855	3564
N.Kemal İ.Ö.O.	1410	1598	3008
Nene Hatun İ.Ö.O.	707	777	1484
Sevgi İ.Ö.O.	493	566	1059
Merkez İ.Ö.O.	1353	1430	2783
Ş.Ö.H.Sütmen İ.Ö.O.	1356	1542	2898
T.Reis. İ.Ö.O.	1336	1519	2855
T.H.K Gazi İ.Ö.O.	847	898	1745
Y.Emre İ.Ö.O.	659	743	1402
Cumhuriyet İ.Ö.O.	1217	1371	2588
Ç.Y.Türkan Tutumluer İ.Ö.O.	313	295	608

Tablo 1.1. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Sultanbeyli İlköğretim Okullarının Ve Kız-Erkek Dağılımına Göre Öğrenci Sayılarının Dağılımı (Devamı)

OKUL ADI	KIZ ÖĞRENCİ	ERKEK ÖĞRENCİ	TOPLAM
Fatih İ.Ö.O.	1512	1654	3166
TOPLAM	22144	24704	46848

Sultanbeyli'ye 2005-2006 eğitim-öğretim yılında nakil gelen öğrenci sayısı 30 Ekim 2005 tarihi itibarıyla **1.122**'dir. Okula devam etmeyen kız öğrenci sayısı ise **732** olarak tespit edilmiştir.

Bu verilere Sultanbeyli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan istatistiksel bilgilerle ulaşılmıştır (Kişisel görüşme, 2006).

1. 7. Problem Cümlesi

Köyden kente göç olgusuna bağlı olarak Sultanbeyli İlçesi'ndeki ilköğretim okullarında ortaya çıkan eğitim sorunları nelerdir?

1.7.1. Alt Problemler

1. Köyden kente göçün, Sultanbeyli'nin fiziksel yapısında neden olduğu değişikliklere ve ortaya çıkan sorunlara öğretmenlerin bakış açısı nasıldır?
2. Sultanbeyli'de öğretmen tayinleriyle göç arasında bir ilişki var mıdır?
3. Göç eden ailelerin göç nedenleri arasında eğitimin önceliği nedir?
4. Göç eden kişilerin göç bölgesi olarak Sultanbeyli'yi tercih etme nedenleri nelerdir? Geçimlerini nasıl sağlıyorlar?
5. Son 10 yılda göç eden ailelerin ve çocukların okulda karşılaştıkları eğitim sorunları nelerdir?
6. Öğretmen ve yöneticilere göre göç bölgesindeki okullarda göç eden ailelerin çocuklarının neden oldukları eğitim sorunları nelerdir?

7. Öğretmen ve yöneticilere göre göçün yoğun olduğu bölgelerde bulunan okullarda ailelerin neden oldukları eğitim sorunları nelerdir?
8. Göç eden insanların yerleştikleri yerlere uyumları ve beklentilerine ulaşma düzeyleri nelerdir?

1. 8. Araştırmanın Önemi

İnsanlar yaşamları boyunca birçok sorunla karşılaşır ve bu sorunları çözmek için çabalarlar. Yaşadığı yerde sorununu çözemeyen insanlar başka yerlerde bu sorunu çözebileceğine inanıp göç etmektedirler. Bu insanlar kimi zaman alışık olmadıkları şeylerle karşılaşmaktadırlar. Bunların başında sosyal çevre uyumsuzluğu gelmektedir.

Göç bu süreci yaşayan herkes için sarsıcı bir deneyim olma potansiyelini taşımaktadır. Göç ile birlikte toplumların, grupların ve bireylerin hayatlarında olumlu ya da olumsuz köklü değişimler meydana gelmektedir.

Göç olayı sadece göç eden kişi ile sınırlı değildir. Yani sadece göç eden kişileri etkilemez bu olay. Yerleşilen yerin nüfusundaki artış kentin büyümesine ve kent üzerinde bazı değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişimler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Göç eden aile ve orada yerleşmiş olan aileler arasında birçok alanda uyumsuzluklar yaşanacaktır. Göç ettikleri bölgedeki insanların şehirlerinin yanı sıra tüm sosyo-kültürel yaşantılarının içine girmektedirler.

Göç olgusunun etkilediği alanlar içinde eğitim de bulunmaktadır. Bu çalışma köyden kente göçün ilköğretimler üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya çıkartmayı amaçlamıştır. Bu çalışma, ilköğretimde göç ile ortaya çıkan sorunları belirlemesi ve bunlar için çözüm önerileri geliştirmesi açısından önemlidir.

1. 9. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki temel sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil edebilecek niteliktedir.

2. Araştırma için geliştirilen görüşme formunun gerekli verileri toplamada uygun bir araç olduğu kabul edilmiştir.
3. Sorulara verilen cevapların iten olduğu, kendi görüşlerinin yansıtıtığı ve doğru olduğu kabul edilmiştir.
4. Araştırmada kullanılan çözümleme teknikleri araştırmanın problem ve alt problemlerine uygundur.

1. 10. Sınırlılıklar

1. Araştırma, İstanbul ili Sultanbeyli ilçesi ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 2005-2006 eğitim-ğretim yılında Sultanbeyli'de görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.
3. Araştırma, 2005-2006 eğitim-ğretim yılında Sultanbeyli'deki ilköğretim okullarında okuyan ğrenci ve onların velileriyle sınırlıdır.
4. Araştırma, literatür taraması ile görüşme sorularına verilen cevaplarla sınırlıdır.
5. Araştırma verileri 2005-2006 eğitim- ğretim yılına aittir.

1.11. Tanımlar

G: Kişinin yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla ya da doğal, ekonomik, siyasal v.b. zorunluluklar sonucunda, yaşadığı toplumu değiştirmesi olayına verilen genel addır(Ana Britanica, 1986:571).

Gecekondu: Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak sahibinin bilgi dışında onaysız olarak yapılan barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerinde karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü (Kentbilim Terimleri Sözlüğü)

Kentleşme: Kırlılıktan uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiş.

Yoksul Aile: Toplumsal sınıf sıralamasında en alt sırada yer alan ve gelir dağılımından, eğitimden, sağlıktan ve genellikle olanaklardan en az pay alan ailelerdir. (Yörükoğlu, 2000:184)

Sosyalleşme: Çeşitli sosyal çevre etkileri ile kişinin bazı tutum ve davranışları öğrenmesi, benimsemesi, çevresine uyum sağlamasıdır. Her canlı varlık gibi, insan da yaşayabilmek için çevresindeki fiziki ve sosyal çevreye uyum sağlamak zorundadır.

Kültürel Çatışma: Birbirinden farklı kültürler arası uyumsuzluk.

BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde köyden kente göçün ilköğretim okulları üzerindeki olumsuzluklarını inceleyen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu konudaki araştırmaların azlığına rağmen bu bölümde eğitimdeki aksaklıkların nedenlerini göçün sonuçlarıyla bağdaştıran bazı yayınlar bulunmuş ve incelenmiştir. İncelenen kaynakların araştırmayla ilgili bölümleri özetlenerek aşağıda sunulmuştur.

İlgar (1996)'a göre eğitim – öğretimde karşılaşılan sorunların büyük bir kısmı ekonomik nedenlerle ilişkilidir. Bu sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Okullaşma oranının azlığı ve öğrenci sayısındaki fazlalık,
2. Eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği,
3. Öğretmen dağılımındaki dengesizlikler ve yetersizlikler, (stajyer ve yeni öğretmenlerin problemleri yerlere atanması gibi),
4. Ailelerin eğitimsizlikleri, hızlı nüfus artışı ve köyden kente göç olgusunun olumsuz sonuçları.

Ayaz (1997) “Sorun Çözüm Önerileri İle Türk Eğitim Sistemleri”nde eğitim sorunlarını şöyle sıralamıştır:

1. Hızlı nüfus artışı ve köyden kente göçler ile artan sınıf mevcutları,
2. Kalabalık mevcuttan dolayı ikili eğitimin yaygınlığı,
3. Üst öğrenime devam etmede düşüklük, okulların araç-gereç eksikliği ve okul yapılacak arazi bulunamaması.

Hızlı nüfus artışı okullaşmayı ve eğitimin niteliğini olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Köyden kente göç tüm hızıyla sürmekte ve nüfus artışından kaynaklanan daha fazla bir eğitim talebi oluşmaktadır. Bu da eğitim talebinin karşılanamaması anlamına gelmektedir.

Nüfus hareketliliğini ve göçün eğitime olumsuz etkilerini belirten Yaka (1992) “Karşılaştırmalı Eğitim” de şu çıkarımlarda bulunmuştur:

Nüfustaki hızlı artış bölgeler arası ve kentler arası göçlerden dolayı nüfusun büyük kentlerde toplanması, okulların örgütlenmesi, finansmanı, eğitimin kalitesinde olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu da eğitim sisteminde sosyo-ekonomik kökenli birçok sorun oluşturmaktadır.

1995 yılında Avşar tarafından yapılan bir araştırma bulguları şu şekilde özetlenebilir:

1. İlköğretim düzeyinde okullaşma oranının en düşük olduğu bölge Güneydoğu Bölgesidir.
2. Okullarda öğretmen açığı, dengesiz dağılım ve çok kalabalık sınıflar bulunmaktadır.
3. Yaygın ikili eğitim uygulaması eğitimi olumsuz etkilemektedir.
4. Okul sayısı yeterli değildir.

Altay (1997) tarafından yapılan bir araştırmada ilköğretimde yaşanan sorunların aileden de kaynaklandığı ortaya konulmuştur. Ailenin gelir durumları ile ilgili yapılan bir araştırmada “Farklı gelir gruplarındaki ailelerin çocuklarına sağladıkları eğitim olanaklarının karşılaştırılması” yapılmıştır. Bulgular şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim olanaklarından yararlanma, eğitim süresi, niteliği ve eğitim gerekliliğine ilişkin görüşleri, ailelerin geliri ile ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Yine cinsiyet, doğum yeri, anne-baba mesleği ve gelir düzeyinin, eğitimi belirlemede etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Işık ve Pınarcıoğlu (2001), “Nöbetleşe Yoksulluk” adlı çalışmalarında gecekondulaşma ve kent yoksullarını Sultanbeyli örneği ile ele almış ve araştırmışlardır. Bu çalışmada Türk insanının gecekonduya bakış açısını ele almışlardır. Bunu da medyada bir tehdit ve korku unsuru olarak yansıtılan Sultanbeyli’de yapmayı uygun görmüşlerdir. Bu araştırmadan şu sonuçları çıkartmak mümkündür;

Bu çalışmanın kapak adını oluşturan “Nöbetleşe Yoksulluk” kavramı, kent yoksullarının 1980 sonrasında zorlu koşullarla ayakta kalabilmelerini sağlayan ilişkiler sistemi, bu büyük çaplı toplumsal dönüşümün bir ürünü, bu büyük parçalanışın tetiklediği ve beslediği değişimlerden birisi olarak tanımlamışlardır. Kente göç

dalgalarına katılan grupların kendi aralarında kurdukları bir ortaklıktır. Kente önceden gelmiş göçmen grupları ile kentte imtiyazlı konumda bulunan bazı grupların kente daha sonradan gelen kesimler ile diğer imtiyazsız gruplar üzerinden zenginleşmeleri, bir anlamda yoksulluklarını bu gruplara devredebilmeleri sonucunu doğuran bir ilişki ağı olarak yorumlamışlardır (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001:155).

Bu tanımlama nöbetleşe yoksulluk adını verildiği kent yoksullarına, 1980 sonrası dönemde kentte tutunabilme olanağını veren ilişkiler ağının iki temel özelliğini ortaya koymaktadır. Bu ilişkiler öncelikle kentli yoksulların, ortak bir kaderi, yoksulluğu paylaşmaları anlamına gelmektedir. Yoksulluğun paylaşılması ve aşılması çabası olması bakımından nöbetleşe yoksulluk, kendi içinde dayanışma öğeleri içeren bir ortaklıktır (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001:155).

Kente daha önceki göç dalgalarıyla gelmiş bulunan ve çeşitli hemşehrilik ağlarına ve diğer cemaatlere yakın olan kitle, her bakımdan avantajlı bir konumdadır. Bu kitle nerelerin yerleşime açılmakta olduğu yolundaki bilgilere erişebilme ve bu bilgiler doğrultusunda hızla hareket etme şansına sahiptir. Bu nedenle kentli yerleşik gruplarla yakın ilişki içinde olan grup avantajlıdır. Kentte yerleşmiş yakınları bulunan ve onların haberleri doğrultusunda harekete geçebilen başka bir deyişle kentte “hazırlıklı” göç eden kesimler kentte rahat etme şansına sahiptirler.

Dolayısıyla nöbetleşe yoksulluk koşullarında kazananlardan olmak için hem sistem içindeki mevcut iletişim kanallarına hem de çeşitli hemşehrilik ve cemaat ağlarına yakın olmak ön koşuldur. Daha önceden geldikleri kentte kurulu ilişki ağlarının parçası olmayı başaramayan ve en önemlisi, kırsal kesimden “hazırlıksız” göç eden kitleler kaybetmeye mahkûmdur (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001:172).

Güneydoğu'dan özellikle 1990'lı yıllarda yaşanan kitlesele göç, tam anlamıyla kente hazırlıksız göç örneğidir. Bu göç dalgasından Sultanbeyli'de en büyük payı almıştır. Bulgulara göre özellikle 1990'ların ortalarından itibaren Sultanbeyli'ye Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç edenler ilçenin en yoksul kesimini oluşturmaktadır ve en zor koşullar altında yaşamaktadırlar.

Hem Sultanbeyli hem de İstanbul'da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç, sistemin kaybedenlerini ortaya çıkarmıştır. Aralarında himayeci ilişkilerin yaygınlık kazandığı,

ancak kendi varlık koşullarını değiştirebilme gücünden büyük ölçüde yoksun oldukları gözlenmiştir. (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001:174)

Düzköylü; 1995 yılında “Kırsal Alandan Kente Göç Ve Gecekondu Gençliğinin Sorunları” adı altında bir araştırma yapmıştır. Araştırmasının örneklemini Sultanbeyli gençliği oluşturmaktadır. Yaptığı bu araştırmada şu sonuçlara ulaşmıştır:

- ◆ Gecekonducularda yaşayan gençler, gerek ekonomik ve gerekse toplumsal bakımdan geçiş durumunda bir kuşağın örneği olduğu,
- ◆ Anne ve babaların büyük bir çoğunluğu köy doğumlu olmasına rağmen gençlerin yarısından az bir sayısının köy doğumlu olduğu,
- ◆ Hane reisleri erkek çocuklarının sonuna kadar okumasını arzularken, kızlar için aynı arzuyu göstermediklerini,
- ◆ Gençlerin bir kısmının sürekli, bir kısmının ise geçici işlerde çalışmakta olduğu, çalışma nedenlerinin ihtiyaçtan meydana geldiği,
- ◆ Baba otoritesinin, aile baskısının, gençlerin iş hayatına atılmasıyla kırsal kesimdekinden büyük oranda düşük olduğu,
- ◆ Gecekondu ailesinin, kent ailesinden çok köy ailesine benzediği,
- ◆ Gençlerde görülen yenilikleri benimseme ve uygulamanın toplumsal değişmelere paralel olarak gelişmekte olduğu,
- ◆ Aile üyelerinin, çocuklarının okul yaşamlarıyla ilgilenmelerinin, öğretmenlerle ilişki kurmalarının çocuğun eğitimini olumlu yönde etkilediği,
- ◆ Ekonomik yetersiz, beslenme konusunda yeterli bilgiye sahip olunmaması, gecekondu gençlerinin beslenme sorunu ve bunların olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya bıraktığı,
- ◆ Genellikle ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel durumunun gencin hangi boş zaman etkinliğinde bulunacağını belirlediği,
- ◆ Gençlerin Sultanbeyli’ye yakın olan ve gelişmiş ilçelere gitmek için gittikleri,

- ◆ Gençlerin Sultanbeyli'den ayrılıp kentin gelişmiş bölgelerinde oturmak istediğidir.

Bayraktar (1999) “Köyden Kente Göç Olgusuna Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Ortaya Çıkan Sorunları” araştırdığı çalışmasında Diyarbakır ilindeki İlköğretim Okullarını incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- ◆ Yoğun göç ile okulların fiziksel olarak yetersiz hale geldiği,
- ◆ Göç eden ailelerin çocuklarına sağlıklı bir barınma ve evde ders çalışma ortamı sağlayamadığı,
- ◆ Göç alan bölgelerde okulların alt yapı sorunları olduğu,
- ◆ Sınıflardaki öğrenci sayılarının arttığı, buna bağlı olarak öğrencilerin pasif hale geldiği,
- ◆ Öğretmenlerin göç alan yerlerde çalışma zorluğu, sınıf kalabalıklığı gibi nedenlerden dolayı çalışmaktan rahatsız oldukları,
- ◆ Köyden kente göç alan bölgelerdeki okullarda bulunan öğrencilerde disiplin sorunu yaşandığı,
- ◆ Göç eden ailelerin çocuklarını okula isteksiz gönderdiği,
- ◆ Bu bölgelerdeki okullarda daha çok stajyer öğretmenlerin görev yaptığı,
- ◆ Yöneticilerin büyük bir bölümünün göç sonucu artan problemlere çözüm bulmakta zorlandığıdır.

Gün, 2002 yılında “Çocuk Ve Göç” başlıklı araştırmasında şöyle demiştir:

“İç göç Türkiye için çok önemli bir toplumsal olgudur ve yaşanan birçok problemin(çocuk ve ergenler açısından; çocuk işçiliği, çocuk suçluluğu, sokak çocukluğu ve önemli psikolojik problemler)kaynağını ve nedenini oluşturmaktadır.” (Gün, 2002:9)

Bu araştırmada göç etmiş ergenlerin yaşam doyumu, benlik saygısı, sosyal destek ağları ve kültürlenmeleri incelenmiştir. Araştırma sonuçları şöyledir:

- ◆ Göç, göç eden ergenlerin yaşam doyumu ve benlik saygısını olumsuz etkilemiş,

- ◆ Gc edilen yere göre ergenlerin kültürlenme oranlarının farklılık gösterdiği,
- ◆ Gc edilen yer ile gc veren yer arasındaki kültürel, sosyal ve ekonomik farkların büyüklüğünün gücün etkilerini değiştirdiği, fark fazlaysa dış gc kadar etkili olduğudur.

Tanışman; 1999 yılında köyden kente gücün yetişkinler üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

Gc eden gençlerin kentlileşebilmesi için kentin kültürel ve sosyal alanlarına girmesi gerekir. Oysa bu alanlara girmek isteyenlerin sayıları oldukça az olarak belirlenmiştir. Gc edenlerin kentte sarsıntı yaşadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kente işsizlik, yetersiz ücret, barınma, yabancılık gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirlemiştir. Bu konuda akraba ve hemşerilerinden yardım aldıklarını kentsel kurumların gc edenlere yeterince destek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel bir nitel araştırmadır. Betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bunlar çalışmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne olduğunu” betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bu tip incelemeler mevcut durumları koşulları ve özellikleri aynen ortaya koymaya çalışır (Kaptan, 1983:129).

Araştırma için öncelikle konu ile ilgili literatür taranmış ve veriler toplamak amacıyla Sultanbeyli ilçesi içerisindeki veliler, öğretmenler, öğrenciler ve resmi kurumlarla görüşme yapmak üzere görüşme soruları hazırlanmıştır. Bu sorular tez danışmanı tarafından incelenmiş ve ihtiyaç duyulan bölümlerinde düzeltmeler yapılmıştır. Araştırma yapılacak bölgedeki insanların anlayabileceği basitlikte cümleler kurulmaya özen gösterilmiştir. Görüşmelerin yapılabilmesi için gerekli makamlardan izinler alınmıştır. Daha sonra ilgili kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler ilk önce öğretmenlerle yapılmıştır. Öğretmenlerden edinilen izlenimlerle öğrenci ve velilere sorulacak sorularda bazı değişiklikler yapılmıştır. Her bir gruba sorulan soruların birbiriyle örtüşmesine özen gösterilmiştir. Daha sonra öğrencilerle görüşülmüş ve sonra da velilerle görüşmeler yapılmıştır. En son aşamada ise ilçenin idari amirleriyle ve Milli Eğitim Müdürü ile görüşmeler yapılmıştır.

3.2.Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini İstanbul İlinin en büyük ilçelerinden birisi olan Sultanbeyli'nin öğrencileri ve okulları oluşturmaktadır. Sultanbeyli'deki 21 resmi ilköğretim okulu ve buralarda eğitim gören 47.000 ilköğretim öğrencisi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin Sultanbeyli'den seçilmesinin en önemli

nedenlerinden biri bu bölgenin İstanbul ili içinde nüfus bakımından en hızlı büyüyen ilçeleri içinde olmasıdır. Bu bölgeye il dışı göçün yanı sıra, il içi göçte yoğun olarak yapılmaktadır. Sosyo-ekonomik seviyesi düşük insanların büyük bir oranı burayı tercih etmektedir.

3.3.Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme şu şekilde oluşturulmuştur:

Araştırma yapılan iki okuldaki kadrolu öğretmen sayısı 2005/2006 eğitim-öğretim yılında 78'dir. Öğrencilerle yapılacak görüşmede 6,7 ve 8. sınıfların tercih edilmesi nedeniyle görüşme yapılan öğretmenlerinde branş öğretmeni olmasına dikkat edilmiştir. Her okuldan 15 branş öğretmeni ile görüşme yapılması planlanmıştır. Bu şekilde 30 öğretmen ile görüşülmüştür. Öğrenci seçimi yapılırken dikkat edilen noktalar şöyledir:

İki okuldaki ikinci kademe öğrenci sayısı 1600'dür. Görüşme yapılan öğretmen ve okul yöneticileri araştırma konusu ile ilgili olabilecek en son gelen nakil öğrencilerle ve kalabalık ailelerde yetişen öğrencileri tespit etmişlerdir. Bu tespitler sonunda görüşme yapılabilecek 500 öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrencilere görüşmelerin teklif edilmesinden sonra bu sayı 200'e düşmüştür. Bunun nedeni bazı öğrencilerin çeşitli nedenlerle görüşmeyi reddetmesi, bazı öğrencilerin de görüşmeyi ciddiye almamasıdır. Son olarak iki okuldaki 6 ve 7. sınıflardan her sınıftan bir öğrenci ile görüşülmesi, 8. sınıflardan ikişer öğrenciyle görüşülmesi uygun görülmüştür. Sonuç olarak bu okullardaki 40 ilköğretim öğrencisi ile görüşmeler planlanmıştır.

Veli görüşmeleri planlanırken her sınıfın öğretmeniyle görüşülmüş ve araştırma konusunda güvenilir verilere ulaşmak için önerilen isimler alınmıştır. Bu kişilerle okulda görüşülmüş ve konu hakkında bilgi verilmiştir. Bazı veliler görüşme yapmak istememişlerdir. Bazı veliler ise düzgün Türkçe konuşamadığı gerekçesiyle görüşmeleri reddetmiştir. Bu şekilde 20 öğrenci velisi ile görüşme planlanmıştır.

Bu araştırmanın örneklemini Sultanbeyli ilköğretim okullarında okuyan 40 öğrenci, bu okullarda çalışan 30 öğretmen ve 20 öğrenci velisi oluşturmuştur. Her grup için

hazırlanan görüşme soruları, tek tek görüşmeler sonucunda doldurulmuştur ve bu görüşme sonuçları üzerinde analiz çalışmaları yapılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Bu araştırmada kullanılan görüşme formu, yapılan literatür taraması, konuyla ilgili görülen tezlerin incelenmesi ve görüşmeler sonucunda elde edilen boyutlardan yola çıkılarak açık uçlu sorulardan oluşan görüşme sorularından (öğrenci, veli, öğretmen) oluşmaktadır. Soruların birbirine paralel nitelikte hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Görüşme formundaki soruların oluşturulabilmesi için ilk olarak yaşanan sorunlar belirlenmiştir. Bu amaçla Sultanbeyli okullarında çalışan öğretmenler ve idarecilerle görüşmeler yapılmış ve sorunları not alınmıştır. Bu sorunlar, görüşme formu hazırlanırken çocuk ve veliye sorulacak soruların hazırlanmasında kaynak olarak alınmıştır. Bununla beraber bu bölgede görev yapıyor olmanın verdiği tecrübe ve görev süresince elde edilen izlenimler de sorunların tespit edilmesinde, görüşme sorularının hazırlanılmasında ve görüşme sürecinin işleyişinde etkili olmuştur.

Bu görüşme formunda genel olarak;

Öğretmenlere; göç ile gelen öğrencilerin, karşılaştıkları eğitim sorunları ve velilerin çocuklarının eğitimine katkısı gibi alanlarda sorular yöneltilmiştir.

Okul-aile işbirliği alanında okulların veliler ile işbirliği yapıp yapmadıkları, okul-çevre ilişkisi vb.

Velilere; hane halkı bilgisi (hane büyüklüğü, hane halkı eğitim düzeyi, meslekleri vb.), velilerin okula karşı tutumları, çocuklarının eğitimi hakkında ve göçün çocuklarının eğitimine ve kendilerine yansımalarını ortaya çıkarmayı amaçlayan sorular sorulmuştur.

Öğrencilere; öğrencilerin okul içinde ve dışında göç etmiş olmaları nedeni ile yaşadıkları sorunlar ve eğitim-öğretim etkinliklerine yansımaları, aileleri, okul olanakları ve eğitimleri hakkındaki görüşleri ve olumlu-olumsuz deneyimleri sorulmuştur.

Bu aşamadan sonra, hazırlanan taslak görüşme soruları uzman görüşüne sunulmuş ve gereken değişiklikler yapılmıştır. Bu amaçla formlar; 3 deneyimli öğretmenin ve araştırmacının danışmanının denetiminden geçmiştir.

Veri toplama araçlarının öğretmenlere ve öğrencilere uygulanabilmesi için gerekli izinler alınmış ve araştırmacı tarafından belirlenen okullara gidilerek veri toplama araçlarıyla gerekli görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler belirlenen okullarda 2005-2006 eğitim-öğretim yılında görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri, bu dönemde okula kayıtlı olan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileriyle ve örneklem alınan çevredeki velilerle yapılmıştır.

Toplam 30 öğretmen ile görüşülmüştür. Görüşme yapılmak istenilen öğrencilerden beş tanesinin isteksiz olmasından dolayı verdikleri cevapların samimi olamayacağı gerekçesiyle dikkate alınmamıştır. 40 öğrenci ile görüşülmüştür.

Görüşme yapılmak istenen velilerden dört tanesi almış oldukları yardımlar nedeniyle olduğunu düşündükleri için iki tanesi ise düzgün Türkçe konuşmadığı için görüşmeyi reddetmişlerdir. Toplam 20 velinin görüşme formu tamamlanabilmiştir.

Bunların dışında araştırmaya yardımcı olması açısından Sultanbeyli Belediye Başkanı, Sultanbeyli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü ile de görüşmeler yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler, Yıldırım ve Şimşek'in Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (2005) kitabından faydalanılarak çözümlenmiş ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle Görüşme Formları ana çizgileri ortaya çıkarılacak şekilde kodlanmıştır. Veriler, sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiştir. Verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlendikten sonra bu veriler arasında ilişkiler ortaya çıkarılmış, anlamlı bir biçimde bir araya getirilmişlerdir. Veriler tanımlanmış ve yorumlanmışlardır. Neden sonuç ilişkileri irdelendikten sonra sonuçlara ulaşılmıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmenler, öğrenciler ve velilerle yapılan görüşmelerde toplanan veriler, bu verilerden elde edilen bulgular ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1.Öğretmen Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Köyden kente göçün, Sultanbeyli’nin fiziksel yapısında neden olduğu değişikliklere ve ortaya çıkan sorunlara öğretmenlerin bakış açısı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmış olup, elde edilen bulgular aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1.1.1.Öğretmenlerin Sultanbeyli Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Bu konu hakkındaki düşüncelerine görüşme formundaki şu soru ile ulaşılmıştır: “Sultanbeyli denince ne düşünüyorsunuz?”

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Sultanbeyli Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler	Öğretmen Sayısı	Yüzde (%)
Kültür seviyesi düşük,	12	39,6
Sosyal medeniyetten uzak, mağduriyet bölgesi	9	29,7
Büyük köy, şehir içinde köy, gecekondu bölgesi	8	27,4
Gelişmeye açık	1	3,3
Toplam	30	100

Tablo 4.1..incelendiğinde görüşmelerden çıkarılan analize şöyledir: 30 kişiden 12'si (%39,6) Sultanbeyli'yi eğitim seviyesi ve kültür seviyesi düşük, cahil insanların bulunduğu kalabalık bir yer, olarak tanımlamıştır.

Dokuz kişi (%29,7), “Büyük oranda Doğu ve Karadeniz'den göç almış, şehirleşmeye çalışan köylülerin yaşadığı, sosyo-ekonomik seviyenin çok düşük olduğu “Mağduriyet Bölgesi” olarak tanımlamıştır.

Sekiz kişi ise (%27,4), “Şehir içinde koca bir köy” tabiri ile çarpık ve kaçak yapılaşmanın had safhada olduğu bir yer” olarak nitelendirmişlerdir.

Bir kişi ise (%3,3), zaman içinde çok büyük yenilikler yaşamış ve her geçen süre içinde daha büyük yeniliklere açık gelecek vaat eden bir yer olarak belirtmiştir

Bu soruda öğretmenlerin bazılarının ifadeleri, konunun daha iyi betimlemesi amacıyla aşağıya alınmıştır.

Öğretmenlerden bir kişi bu soruya “ Çoğunlukla fırsatlar dünyası anlayışıyla akın edilen, sosyal medeniyetin kurallarının işlemediği mıntuka” olarak cevap vermiştir.

Aynı soruya Anafartalar İ.Ö.O. öğretmenlerinden biri de “ Çarpık kentleşme, geri kalmışlık ve kültür seviyesinin düşük olduğu bir ilçe”, başka bir öğretmende; “ Bireylerin kendilerine yeni şanslar yaratmak için geldiği ve birçoğunun hayal kırıklığı içerisinde terk etmek zorunda kaldığı şehir içinde koca bir köy” cevabını vermiştir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu Sultanbeyli'yi “Büyük Köy” olarak nitelendirmiştir. Fatih İ.Ö.O. öğretmenlerinden bir kişi ise “Gecekondu, çarpık yapılaşma, köy ve şehir arası, insanların kendilerini ne köylü ne de şehirli hissettikleri fakat gelişme sürecine girmiş bir yer” olarak tanımlamıştır.

Öncelikle öğretmenlerin Sultanbeyli hakkındaki düşünceleri alınmıştır.

Yukarıdaki Tablo 4.1. incelendiğinde görülecektir ki, Sultanbeyli'de ikamet eden öğretmenlerde dahil olmak üzere büyük bir çoğunluk (%97) Sultanbeyli'yi olumlu ve yaşanabilir bir yer olarak görmemektedirler. Gelişmeye açık olarak gören yalnız bir kişidir.

4.1.1.2. Öğretmenlerin Oturdukları Yerlere Ait Bulgular

Bu bulgulara ulaşmak için öğretmenlere oturdukları yer ve nedeni sorulmuştur.

Tablo 4.2.Öğretmenlerin Oturdukları Yere Göre Dağılımı

Öğretmen Sayısı	Yüzde %	Oturulan Yer	Oturma Nedeni
5	16	Sultanbeyli içi kendi evi	Ailesiyle daha önceden göç dalgasıyla yerleşmiş olanlar
10	33,4	Sultanbeyli içi kira	Kiraların ucuz olması, yol sorunu olmaması
8	27,6	Sultanbeyli dışı kendi evi	Kendi evi ya da akraba yakınında oturma isteği
7	23	Sultanbeyli dışı kira	Kendilerini güvende hissetme, sosyal aktivitelere yakın olma

Tablo 4.2.incelendiğinde şu sonuçlara ulaşmak mümkündür:

30 kişiden 15'i (%50) Sultanbeyli'de geride kalan 15'i (%50) Sultanbeyli dışındaki ilçelerde oturuyorlar. Sultanbeyli'de oturan 15 öğretmenin beş tanesi (%16) ailesiyle daha önceden buraya yerleşmiş geri kalan 10 kişi ise (%33.4) kirası ucuz, okula yakın ve yol sorunu olmadığı için burayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Sultanbeyli dışında oturan öğretmenlerin ise sekiz tanesi (%27.6) kendi evinde ya da akrabalarına yakın bir yerde oturmak istediğinden geri kalan yedi kişi ise (%23) Sultanbeyli'de kendilerini güvende hissetmediklerini, sosyal ve kültürel aktivitelerde geri kalmış olduğundan bu yönde gelişmiş yerleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.2.incelendiğinde öğretmenlerin oturdukları yerlerin İstanbul şartlarında normal olarak karşılanabileceği düşünülebilir. Büyükşehir ortamında insanlar çalıştıkları yerlerde ya da yakınında oturmayı tercih etmektedirler. İstanbul'un kalabalık nüfusu ve keşmekeş durumdaki trafik şartları ve hayat pahalılığı göz önüne alındığında Sultanbeyli'yi beğenmese bile öğretmenlerin yarısının burada ikamet ettiği, geriye kalan kısmının ise kiracı olarak değil kendi evlerinde ya da akraba yakınında oturan %27.6 sını da dahil edildiğinde %77 lik bir kesim dışarıda kalmak kaydıyla, Sultanbeyli'yi

kesinlikle yaşanmaz görüp, kiracı olarak başka ilçelerde oturan yalnız %23 ü olduğu görülmüştür.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sultanbeyli’de öğretmen tayinleriyle göç arasında bir ilişki var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmış olup, elde edilen bulgular aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu problem ile ilgili verilere ulaşmak amacıyla öncelikle öğretmenlere Sultanbeyli’deki çalışma süreleri ve kalmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin yaş dağılımı incelenmiş ve elde edilen verilerin yorumlanmasında kullanılmıştır.

4.1.2.1. Öğretmenlerin Yaş Gruplarıyla İlgili Bulgular

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Öğretmen yaş grubu	Öğretmen sayısı	Yüzde (%)
22-26 yaş	21	70
27-34 yaş	6	20
35 yaş ve fazlası	3	10
Toplam	30	100

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya toplam 30 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 21 tanesi (%70) 22-26 yaş grubunda, altı tanesi (%20) 27-34 yaş grubunda ve üç tanesi ise (%10) 35 yaş ve üzerindeki yaş grubundadır.

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden Sultanbeyli’de görev yapan öğretmenlerin yaş ortalamalarının çok genç olduğu anlaşılmaktadır.

Sultanbeyli ilk defa atanan ve Anadolu'nun Doğusu'ndan ya da birinci hizmet bölgelerinden rotasyonla İstanbul'a gelen öğretmenlerin büyük bir kısmının ilk durağı konumundadır.

4.1.2.2. Öğretmenlerin Sultanbeyli'deki Hizmet Süreleri İle İlgili Bulgular

Bu konudaki veriler öğretmenlere şu soru sorularak elde edilmiştir:

Sultanbeyli'de kaç yıldır çalışıyorsunuz? Kalmayı düşünüyor musunuz?

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Sultanbeyli'deki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Çalışılan yıl	Öğretmen sayısı	Yüzde %
9 yıl	3	10
5 yıl	1	3,3
4 yıl	5	16,5
3 yıl	3	10
2 yıl	11	36,9
1 yıl	7	23,3
Toplam	30	100

Tablo 4.4. incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin üç tanesinin (%10) dokuz yıl, bir tanesinin (%3,3) 5 yıl, beş tanesinin (%16,5) dört yıl, üç tanesinin (%10) üç yıl, 11 tanesinin (%36,9) iki yıl ve yedi tanesinin (%23,3) bir yıldır Sultanbeyli'de çalışmakta olduğu bulunmuştur.

Yine Tablo 4.4.'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerden yola çıkarak Sultanbeyli'deki öğretmenlerin üç ya da dört yıldan sonra burada kalma oranlarının düşük olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle Sultanbeyli'de beş yıldan fazla görev yapan öğretmen sayısının oldukça az olduğu görülmüştür.

Sultanbeyli'de 10 yıldan fazla görev yapan öğretmenler çoğunlukla yönetici olmuşlardır. Bunlarda aileleriyle uzun yıllar önce buraya yerleşmiş ve geçim şartlarının elverişli olması nedeniyle buradan ayrılmayı hiç düşünmeyenlerdir.

Sultanbeyli’de iki ve dört yıllık öğretmenlerin sayısı diğerlerine göre fazlalık göstermektedir. Bunun nedeni yeni ve ilk atanan öğretmenlerin doğu hizmeti kapsamına girdiği için İstanbul’u tercih etmesi ve öğretmen açığının en çok olduğu bölgenin burası olmasından kaynaklanıyor. Gerek hizmet puanının az olması gerekse doğu hizmetinin tamamlanılması isteği buradan ayrılmalarını bir nebze zorlaştırıyor. Burada öğrencilerin birçoğu birinci kademedeki mezun olana kadar dört öğretmen değiştirebiliyor.

“Öğretmenlerin Sultanbeyli’de kalmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna yanıtları şu şekilde olmuştur:

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Sultanbeyli’de Kalma İstekleri Dağılımı

Sultanbeyli’de kalmayı düşünüyor musunuz?	Evet		Hayır	
	N	%	N	%
Öğretmen sayısı	5	16,5	25	83,5

Bu tabloya göre öğretmenlerden beş tanesi (%16,5) geçim şartları kolay olduğu için burada kalmak istediğini, 25 tanesi (%83,5) ise burada kalmak istemediğini belirtmiştir. Bunu ifade ederken Fatih İ.Ö.O. öğretmenlerinden bir kişi, “Bu insanların bu çocukların bizlere ihtiyaç olduğunu düşündükçe kalmak, kendimi ve yaşantımı düşündükçe gitmek istiyorum.” demiştir.

Diğer bir öğretmen ise bu soruyu kesin bir ifadeyle; “Kalmayı asla istemem.” diye yanıtlamıştır.

Öğretmenlerin büyük bir oranı (%83,5) Sultanbeyli’de çalışmaktan memnun olmadığı gerekçesiyle fırsatlarını bulduklarında buradan ayrılmayı düşündüklerini açıkça ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler Sultanbeyli’nin beklentilerini karşılayamadığını düşünmektedirler. Her geçen yıl şartların düzeleceğini düşündüklerini ancak tam tersi bir oranla daha kötüye gittiğini düşünmektedirler. Örneklemi oluşturan okullarda bundan üç sene önce 48 olan birinci sınıf mevcutlarının yoğun bir artış nedeniyle 2005-2006 yılında ortalama 65 olduğu okul yöneticileri tarafından belirtilmiştir (Kişisel görüşme, 2006).

Her geçen gün artan öğrenci sayısı öğretmeni korkutmaktadır. Öğretmen her yeni gelen öğrenci ile bir adım daha gerilemenin zorluğunu yaşamaktadır. Daha iyi şartlarda öğretmenlik yapmak isteğiyle Sultanbeyli’den tabir yerindeyse kaçmayı çözüm olarak görmektedir.

Öğrenci sayısının hızla artması nedeniyle sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğrencinin verimini düşürmektedir. Öğretmenin öğrenci başına ayırdığı süre düşmektedir. Öğretmenin bir gün boyunca ulaşamadığı öğrenciler olmaktadır. Bu da dersin verimini ve öğretmenin tatmin oluşunu azaltmaktadır.

Öğrenci sayısının artışı, ikili öğretime neden olmaktadır. Sultanbeyli sınırları içindeki 21 ilköğretim okulunun tamamı ikili öğretim yapmaktadır. Bu da başarı üzerinde olumsuz etki meydana getirmektedir.

Yukarıda sayılan nedenlerden ötürü öğretmenlere Sultanbeyli’de kalmayı düşünür müsünüz? sorusu sorulduğunda “Asla!” “kesinlikle hayır” yanıtları alınmıştır.

Aşağıdaki tablolarda Sultanbeyli ilçesinden tayin isteyen öğretmen sayısı ve öğretmen ihtiyacı gösterilmektedir.

Tablo 4.6. Sultanbeyli’den 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Ve En Son Ocak 2006 Özur Grubundan Tayin İsteyip Ayrılan Öğretmen Sayısı Dağılımı

Sınıf Öğretmeni	151
Branş Öğretmeni	120

Tablo 4.7.Sultanbeyli’de Mevcut ve İhtiyaç Duyulan Öğretmen Sayılarının Dağılımı

	Mevcut Olan	İhtiyaç Duyulan	Toplam
Sınıf Öğretmeni	566	72	638
Branş Öğretmeni	453	495	948
Toplam	1019	567	1586

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde Sultanbeyli'nin öğretmen eksiğinin azımsanmayacak derecede olduğu görülmektedir. Her yıl tayin isteyip ayrılan sınıf öğretmeni mevcut öğretmenlerin 1/4'i kadardır. Tablo 4.7. de görüldüğü gibi mevcut branş öğretmenleri ihtiyaç duyulandan daha azdır.

Bu tablolardan çıkarılabileceği gibi Sultanbeyli öğretmenlerin beklentilerini, ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Bu nedenle öğretmen sirkülasyonu yoğun olarak yaşanmaktadır.

4.2.Veli Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

Fatih ve Yavuz Selim Mahallesi'nde oturan 20 veli ile görüşme yapılmıştır. Çoğunlukla ailenin reisi konumunda olan babalara ulaşılamamış, bunun yerine daha çok çocuğunun durumunu sormak ya da çocuğunu okula getirmek amacıyla okula gelen anneler ile görüşmeler yapılabilmektedir. Yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular şu şekildedir:

4.2.1. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Göç eden ailelerin, göç nedenleri arasında eğitimin önceliği nedir?" biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla velilerle görüşmeler yapılmış olup, elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda sunulmuştur.

Öncelikle bölgenin en fazla göç aldığı iller belirlenmiştir.

4.2.1.1 Ailelerin Göç ile Geldikleri İllere Ait Bulgular

Tablo 4.8. Ailelerin Göç ile Geldikleri İllere Göre Dağılımı

Memleket	Aile sayısı	Yüzde (%)
Muş	7	35
Bingöl	5	25
Siirt	3	15
Erzurum	3	15
Tokat	1	5
Sivas	1	5
Toplam	20	100

Tablo 4.8. de görüldüğü gibi yedi kişi (%35) Muşlu, beş kişi (%25) Bingöllü, üç kişi (%15) Siirtli, üç kişi (%15) Erzurumlu, bir kişi (%5) Tokatlı ve bir kişi (%5) de Sivaslı olduğunu ifade etmişlerdir. Tabloya göre Sultanbeyli nüfusunun büyük bir kısmını Muş ve Bingöl halkı oluşturmaktadır. Bununla beraber Sultanbeyli'nin birçok ilden, özellikle doğu illerinden göç aldığı görülmektedir. Bu bölgede yapılan araştırmalardan ve görev esnasındaki izlenimlerden elde edilen bulgular, bu ilçenin son yıllarda en fazla göçü Doğu ve Güney Doğu'dan aldığını göstermektedir. Bu insanlar daha çok kenar mahallelerde ve gecekondularda oturmaktadırlar. İlçenin fakir kısmını çoğunlukla bu insanlar oluşturmuştur. Bölgenin zengin diye sınıflandırılan kişileri ise genellikle çok eskiden yerleşmiş olanlar ve çoğunlukla Karadeniz Bölgesi'nden gelenlerdir.

4.2.1.2.Ailelerin Göç Nedenleri İle İlgili Bulgular

Tablo 4.9.Ailelerin Göç Nedenlerine Göre Dağılımı

Göç Nedeni	Aile sayısı	Yüzde(%)
Çalışacakları işin olmayışı	13	65
Kendilerine ait yer, arazi olmayışı	3	15
Daha iyi imkânlardan yararlanma isteği.	2	10
Okul ya da öğretmen olmayışı	1	5
Terör	1	5
TOPLAM	20	100

Tablo 4.9. incelendiğinde göç eden ailelerin göç nedenleri arasında %80'lik bir oran ekonomik sebeplerden ötürü, işsizlik, kendilerine ait çalışıp geçinebilecekleri bir tarla olmamasından ötürü göç ettiklerini savunmuşlardır.

Bu ailelerin daha sonraki önceliğini ise %10 ile gelişmiş şehirlerden beklentileri oluşturmaktadır. Hayallerine kavuşmak amacıyla Büyükşehirlere göç etmişlerdir. Bu hayallerini ise iş, kendilerine ait bir ev ve daha rahat hayat koşulları oluşturmaktadır.

Eğitim ise göç nedenleri arasında %5 oranıyla dördüncü sıradadır. Köylerde okul olmayışı varsa da öğretmensizlikten dolayı çocuklarının geleceği için göç etmişlerdir. Bazı aileler çocuklarını okumaları için kendileri gelmese de akrabalarının yanına göndermektedir.

Göç nedenleri arasında %5 oranıyla terör de yerini almaktadır. Evlerinde rahat uyuyamadıklarını belirterek göç ettiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın birinci bölümünde verilen göç nedenleri bu bölümde kendini göstermektedir.

Tablo 4.10.Göç Nedenlerinin Önceliğe Göre Dağılımı

Göç nedeni	Öncelik Sırası	Aile oranı(%)
İşsizlik	1	65
Toprak Mülkiyeti Olmaması	2	15
Beklentilere Hayallere Kavuşmak İsteği	3	10
Eğitim	4	5
Terör	5	5

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi göç nedenleri arasında ilk sırayı ekonomik nedenler oluşturmaktadır. Eğitim ise dördüncü sırada ve %5'lik bir oranda kendini göstermektedir. Son 10 yılda Sultanbeyli'ye Doğu ve Güneydoğu illerinden oldukça büyük bir nüfus akışı gerçekleşmiştir. Görüşme yapılan veliler de bu kişiler arasından seçilmiştir. Son yıllardaki göç nedenleri bu şekilde ortaya çıkarılmıştır. İnsanlar her şeylerini bırakıp geldikleri o yerlere bir daha dönmeyi istemediklerinden dolayı bir an önce büyükşehirde tutunmanın yollarını aramaktadırlar. Bunun içinde okul, onlar için önem sırası en az olan şeydir. Göçle gelen aileler okul çağındaki çocuklarının, da bir şekilde kendilerine yardımcı olmalarını istemektedirler. Bu sadece çalışarak değil, harcamaları azaltarak bile olabilir. Yani okul masraflarını en aza indirmek bile bir çözümdür. Bu nedenle birçoğu çocuğunu sadece okula göndermektedir. Kendileri okula hiç gelmez, çocuklarının durumlarını ve ihtiyaçlarını sormazlar. Bu ailelerin çoğu, çocuklarının okudukları okullarda yapılan yardımlara başvururlar. Araştırma yapılan iki okulda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden yapılan yardımlardan faydalanan öğrenci sayıları şu şekildedir:

Tablo 4.11. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden Yapılan Yardımlardan Yararlanan Öğrenci Sayısı Dağılımı

Okul Adı	Okul Mevcudu	Yardım alan Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
Anafartalar İ.Ö.O.	2 146	233	9,2
Fatih İ.Ö.O.	3 166	220	14,40
Toplam	5 312	453	11,72

Tablo 4.11.'e göre Anafartalar İ.Ö.O.'nda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden yapılan yardımlardan yararlanan öğrenci sayısı 233'tür. Fatih İ.Ö.O.'nda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü'nden yapılan yardımlardan yararlanan öğrenci sayısı ise 220'dir.

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin gözlemlerine göre bu yardımı çocuğun okul ihtiyaçları için kullanan veli sayısı çok azdır. Bu yardımı geçim kaynağı olarak gören ve bunun için okuldaki iki ya da üç öğrencisine de yardım için başvuran veliler vardır.

Tüm bunlara rağmen ailelerin az da olsa bir kısmı %5'i çocuklarının daha iyi şartlarda eğitilmesini birinci sırada istemektedir.

4.2.2. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Göç eden kişilerin göç bölgesi olarak Sultanbeyli'yi tercih etme nedenleri nelerdir? Geçimlerini nasıl sağlıyorlar?" biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla velilerle görüşmeler yapılmış olup, elde edilen bulgular aşağıdaki gibi yorumlanmıştır.

4.2.2.1. Sultanbeyli'nin Tercih Edilmesine Ait Bulgular

Bu bölümde İstanbul'a göç eden ailelerin yerleşim yeri olarak Sultanbeyli'yi tercih etmelerinin nedenleri araştırılmıştır.

Ailelere yerleşmek amacıyla neden Sultanbeyli'yi tercih ettikleri sorulmuştur. Alınan cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

Kiralar ucuz olduğu için,

Akraba yanı olduğu için,

Arsalar ucuz olduğu için,

Daha önce göç eden hemşerilerin önerisi ile,

Yukarıdaki cevaplarda, göç eden ailelerin göç etmek için Sultanbeyli'yi neden tercih ettikleri kendi ifadeleri içinden alınan kısa ve temel cümlelerle belirtilmiştir. Bu alanda veliler görüşlerini şöyle anlatmışlardır:

“Kiralar ucuz, evler ucuz” ya da “akrabalarımız arsa almıştı onların yanına geldik”. Bir veli şöyle demiştir: “Nereye gidelim her yerde kiralar pahalı iş yok güç yok, boğazımızı bakamıyoruz. Burada kira yok hiç değilse.”

Aslında Sultanbeyli göç eden birçok kişinin ilk uğrak yeri değildir. Sultanbeyli Belediye Başkanı Alaattin Ersoy bu konuda şu açıklamayı yapmıştır:

Sultanbeyli 1985-90 yılları arasında 22 kat büyümüştür. Her yıl nüfusu %60 oranında büyüyor. Sultanbeyli önceleri Anadolu'dan göç alıyordu. Artık İstanbul ilinin içindeki diğer ilçelerden göç almaktadır. Bunun da nedeni, diğer ilçelerde pahalılıktan dolayı tutunamayanların kira ucuzluğu ya da kaçak yapılaşmadan dolayı Sultanbeyli'yi tercih etmesidir. Çalışmak için diğer ilçelere hatta en uzak ilçelere gitseler dahi burada oturuyorlar. Kiralardaki ucuzluk ise Sultanbeyli'de en küçük arsaya en fazla konutu yapmak yarışından dolayı konut sayısının fazla olması ve konut doluluğuna ulaşamamasıdır (Kişisel görüşme, 2006).

Belediye başkanı gibi okul yöneticileri ve birçok sosyal kuruluşta bu değişimin farkındadır. Okullara gelen nakillerde, çoğunlukla aile İstanbul'un değişik semtlerinden gelmektedir. Yapılan görüşmelerde de bu değişikliğin nedeninin babanın işten ayrılması ya da kirayı ödemekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Sultanbeyli bu türdeki insanlar için umut kaynağı sığınacak liman durumundadır.

Tablo 4.12. Oturulan Evdeki Konum Dağılımı

Ailenin Konumu	Sayı	Yüzde(%)
Ev Sahibi	15	75
Akraba evinde kira vermeyen	3	15
Kiracı	2	10
Toplam	20	100

Tablo 4.12. Sultanbeyli'ye göç ile gelen ve geriye dönme düşüncesi olmayan ailelerin barındıkları evlerdeki konumunu göstermektedir. Bu tabloya göre bu insanların %75'i kendilerine ait evlerde, %15'si akrabalarının evlerinde kira vermeden, %10 ise kiracı olarak bu konutlarda barınmaktadır. Ev sahibi olmak, kentte en önemli harcama olan kiradan kurtulmalarını sağlamaktadır. Böylece kentte tutunmaları kolaylaşmaktadır. Kiracı olanların oranı azdır. Ama zaten yaşadıkları bölgedeki kiraların oldukça düşük olması onları çokta zorlamamaktadır. Bu nedenlerle Sultanbeyli'yi daha cazip hale getirmektedir.

4.2.2.2. İstihdam Alanlarına Ait Bulgular

Tablo 4.13. İstihdam Alanlarına Göre Dağılımı

Meslek	Aile Reisi	Yüzde(%)
İnşaat işçisi	9	45
İşsiz	5	25
Serbest meslek(bulduğu her işi yapan)	3	15
Dolmuş ya da kamyon şoförü	3	15
Toplam	20	100

Tablo 4.13. incelendiğinde görüşme yapılan 20 ailenin çoğunun sosyal güvenceye (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Bunlardan dokuz kişinin (%45) inşaat sektöründe işçi olarak çalıştığı, beş kişinin (%25) bir işi olmadığı

ve çalışmadığı, üç kişinin (%15) ise serbest meslekte çalıştığı geriye kalan üç kişinin (%15) de dolmuş ya da kamyon şoförlüğü yaptığı tespit edilmiştir.

Serbest meslek olarak tanımladıkları mesleği kendi tabirleriyle nerede iş bulursa orada çalışıyor, şeklinde ifade etmiştir.

Tabloya göre velilerin %25 gibi azımsanamayacak bir oranının işsiz olduğu görülmektedir. Yalnız bu durumda olan ailelerin büyük bir kısmında ağabey ya da ablalar çalışmaktadır. Yani evin geçimini onlar üstlenmişlerdir. Bu durumdaki gençler ya hiç okumamış ya da sadece ilköğretimi tamamlamışlardır.

4.3. Veli Ve Öğrenci Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

4.3.1. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi “Son 10 yılda göç eden ailelerin ve çocukların okulda karşılaştıkları eğitim sorunları nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu.

4.3.1. 1. Ailelerden Kaynaklanan Eğitimde Sorunları

Bir çocuğun okulda başarılı olması ne tek başına çocuğun ne tek başına öğretmenin çabasıyla gerçekleşemez. Başarının tam ve devamlı olması için öğretmen-veli-çocuk işbirliğinin sağlanması ve sürekliliğinin sağlanması gerekir. Eğitim-öğretim evde başlar ve okul ile devam eder. Bu nedenle çocuğun ev yaşantısının önemi çok büyüktür. Çocuğun hangi şartlarda yaşadığı, ailesinin maddi-manevi durumu, okuma-yazma durumu hep çocuğun okul başarısını etkileyen faktörlerdir.

Bir anne-babanın çocuklarına ders ve ödevlerine nasıl yardımcı olacağını bilmesi gerekir. Bunun içinde öncelikle okuma-yazma bilmesi gerekir. Bu nedenle Sultanbeyli’de araştırma yapılan bölgedeki velilerin okur-yazar oranları araştırılmıştır.

Tablo 4.14. Anne ve Babanın Okur- Yazar Olma Dağılımı

Okur-yazar durumu	Kişi	Yüzde(%)
Okur-yazar anne	8	40
Okumaz- yazmaz anne	12	60
Toplam	20	100
Okur-yazar baba	18	90
Okumaz- yazmaz baba	2	10
Toplam	20	100

Tablo 4.14. incelendiğinde, annelerin 60'ının okuma-yazma bilmediği, %40'ının okuma-yazma bildiği anlaşılmaktadır. Yine aynı tabloda babaların %90'nının okuma-yazma bildiği sadece %10 gibi bir kısmının okuma-yazma bilmediği görülmüştür. %10'luk bu kısmında ilkokulu terk ettiği bu nedenle okuyamadıkları tespit edilmiştir.

Bu veriler ışığında babaların çalıştığı ve eve geç geldikleri kabul edildiğinde çocuk ile baş başa kalan anne çocuğunun derslerinde yardım edecek kişi konumundadır.

Velilere “Çocuklarınızın ders ve ödevlerine yardım ediyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplarda birçoğuna göre;

“Bildiğimiz kadar yardım ediyoruz. Ödevin var mı? Ne yaptın? Diye soruyoruz.”

“Ağabey ya da ablaları yardım ediyor.”

“Babaları geç geliyor pek ilgilenmiyor. Arada sırada gel oku bakayım, diyorlar.” demişlerdir.

Sekiz kişi “her gün sorarım yapabilirsek beraber yaparız. Bol bol kitap okuruz istediği kitapları alırım.” Bazı veliler “6. 7. ve 8. sınıf derslerinden anlamıyorum. Çok zor yardım edemiyorum, eskiden ederdim.” Şeklinde yanıt vermişlerdir.

Göç eden aile çocuklarının eğitim gereksinimlerinin velilerince karşılanamaması da önemli bir sorun olarak görülmektedir. Eğitim araç-gereci, kitap, defter gereksinimi karşılanamayan öğrenciler sınıf ortamında hedeflere ulaşma oranı düşmüş ve

motivasyonu olumsuz etkilenmiş olacaktır. Öğrenci sınıfta eziklik yaşayacak, duygusal açıdan olumsuz etkilenecektir. Çocukların bu gereksinimlerinin karşılanamamasının başta ekonomik nedenlere dayandığı anlaşılmaktadır. Evin temel gıda ve gereksinimlerini karşılayamayan velinin çocuğunun okul gereksinimlerini karşılayamaması doğaldır. Bu sorun genel olarak köyden kente göç eden ailelerin işsiz olmaları ve geçici işlerde çalışmakta olmasının bir sonucudur.

Bu bölgedeki ailelerin geçim sıkıntısı sadece işsizlik değildir. Aynı zamanda aile nüfusunun fazlalığı ve giderlerin artması da başka bir nedendir. Görüşülen ailelerin çocuk sayılarının fazlalığı dikkat çekmektedir. Elde edilen veriler ailelerin memleketleriyle beraber sunulmuştur.

Tablo 4.15.Ailelerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Aile Sayısı	Yüzde (%)
9 ve yukarısı	3	15
7 - 8	5	25
5 - 6	8	40
4 ve aşağısı	4	20
Toplam	20	100

Bu tablo kalabalık ailelerin çocuklarının tamamın eğitimiyle ilgilenmediklerinin tespit edilmesi sonucu yapılan görüşmelerde sorulan “Kaç çocuğunuz var?” sorusuna verilen yanıtlarla oluşturulmuştur. Tabloya cevapların tamamı alınmamış çocuk sayısı fazla olan bazı aileler belirtilmiştir. Tablo 4.15. incelendiğinde Bingöl İli’nden bir ailenin çocuk sayısı dokuzdur ve yaşları 28-25-23-18-15-12-10-9-8 olarak belirlenmiştir.

Yine Bingöl İli’nden gelen başka bir ailenin çocuk sayısı altı, Sivas İli’nden gelen bir ailenin çocuk sayısı sekiz, Muş İli’nden gelen bir ailenin çocuk sayısı yedi ve Muş İli’nden gelen başka bir ailenin çocuk sayısı altı olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde yapılan araştırmada görüşme yapılan 20 aileden üç tanesinin dokuz veya daha fazla çocuğu olduğu, beş ailenin yedi veya sekiz çocuğu olduğu, sekiz ailenin beş

veya altı çocuğu olduğu tespit edilmiştir. Bu ailelerden sadece 4 ailenin(%20) çocuk sayısının dört veya daha az sayıda çocuğu olduğu belirlenmiştir.

Görüşmelerde yapılan sohbetlerle çocuk sayısı fazla olan ailelerin genellikle okuma-yazma bilmeyen annelerden oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu da insanlarımızın hala bir kısmının çocuk konusunda bir planlama yapmadığını, bilinçli olmadığını göstermektedir. Bu ailelerde okuyan doğrusu ilköğretimden sonra okuyan çocuk sayısı yok denecek kadar azdır. Bu bulguya da aynı velilere “Lise ve yükseköğretimde okuyan çocuğunuz var mı?” sorusuyla ulaşılmıştır.

Tablo 4.16.Çocuklarının Lise ve Yüksek Eğitim Durumu Dağılımı

Gittiği okul	Aile sayısı	Yüzde(%)
Lise	5	25
Çalışıyor	15	75
Toplam	20	100

Görüşme yapılan velilerden sadece 5 tanesinin %25’inin çeşitli liselerde çocuğu olduğu diğerlerinin %75’inin çocukları ya konfeksiyonda ya da pazarda çalışıyor hatta birçoğu evli ya da çalışmıyor olarak belirlenmiştir.

4.3.1.2.Çocukların Karşılaştıkları Eğitim Sorunları

Bu alandaki verilere ulaşmak amacıyla 40 ilköğretim öğrencisiyle görüşülmüştür. İlk olarak öğrencilere “Evde ders çalışmanız için uygun bir ortam var mı?”sorusu yöneltilmiştir.

4.3.1.2.a. Ders Çalışmaya Uygun Ortam Bulunmasına Ait Bulgular

Tablo 4.17. Ders Çalışmaya Uygun Ortam Bulunma Dağılımı

Çalışma odası	Sayı	Yüzde %
Var	17	42,5
Yok	23	57,5

Tablo 4.17. incelendiğinde 40 öğrenciden 17 öğrencinin %42,5 oranıyla çalışma odalarının var olduğunu kardeşleriyle beraber orada çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber 23 öğrencinin %57,5 oranıyla evde ayrı bir çalışma odaları olmadığını ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur.

“Evde pek ders çalışmıyorum. Çalışmam gerektiğinde oturma odasında biraz bakıyorum.” Bu öğrenciler liseye gitmeye niyetleri olmayan sekizinci sınıf öğrencileridir. Bu bulguya görüşmelerde öğrencilere “ Liseye gitmeyi düşünüyorsanız Ortaöğretim Kurumları Sınavı’na nasıl çalışıyorsunuz?” sorusu sorularak ulaşılmıştır.

“Evimizde yeterli oda yok. Ama ders çalışmam gerektiğinde yardımcı oluyorlar, televizyonun sesini kısıyor ve kapatıyorlar. Ya da mutfakta masada çalışabiliyorum.”

Çalışma ortamlarının uygunluğu sadece çalışma odası ve araç-gereçlerle sınırlı değildir. Bununla beraber evde anne-baba tutumları da çocukların başarıları üzerinde etkilidir. Görüşme yapılan öğrencilerden kız öğrenciler annelerinin evdeki işleri kendilerine bıraktığı ve ders çalışmalarına fırsat bırakmadıklarını ifade etmişlerdir. Ders çalışırken defalarca çağrıldıklarını ve çalışmaya zaman ayıramadıklarını söylemişlerdir. Erkek öğrenciler ise, evdeki baskıya başkaldırı adına evden ayrıldıklarını ve ders çalışmak istemediklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde bazı öğrenciler sorulara değişik açıdan cevaplar vererek çocukların eğitim hayatındaki tek sorunlarının ders başarısı ya da yüksek bir okula gitme kaygısı olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu öğrencilerin tamamı ailesiyle beraber Sultanbeyli’ye göç edip yerleşen ve şu an sekizinci sınıfta okuyan çocuklardır. Bunlardan bir tanesi, liseye gitmeyi düşünmediğini ifade etmiştir. Bunun kesinlikle kendi kararı olduğunu söylemiş ve neden olarak da ders

çalışmaktan, kitap okumaktan hoşlanmadığını belirtmiştir. Bu öğrenci meslek olarak da babasının mesleğini yapacağını ve tatillerde onunla beraber çalıştığını ifade etmiştir. Babasının yaptığı meslek sorulduğunda cevabı “karayollarında temizlik işçisi” olmuştur.

Başka bir öğrenci ise yine aynı şekilde okumak istemediğini, babasının bu konuda zorlamadığını ve ağabeylerinin de okumadığını söylemiştir. Okulunu bitirince babası ve ağabeylerinin yanında halde hamallık yapacağını ifade etmiştir.

Yine başka bir öğrenci, ağabeylerinin evlenip evden ayrıldıklarını ve babasının yaşlı olması nedeniyle çalışmadığını anlatmıştır. Bu nedenle evin geçimini, üç yıldır mobilyacıda çalışarak kendisinin sağladığını söylemiştir. Bu öğrenci çalışıp para kazanmayı, okumaktan daha kolay ve faydalı olarak gördüğü söylemiştir.

Yukarıdaki örneklerden çıkarılan sonuç, bu bölge çocuklarının hayalleri çokta büyük değildir. İnsanların hayalleri küçük olunca ulaştıkları noktalarda o kadar düşük seviyede olmaktadır.

4.3.1.2.b. Anne-Babaların Çocukların Derslerine Katkısına Ait Bulgular

Bu bölümde çocuk gözüyle anne-babaların onların ders ve ödevlerine yardımı ifade edilmiştir.

Öğrencilerin tamamının ifadesi şu şekildedir:

“Beşinci sınıfa kadar yardım ediyorlardı ama artık biz büyüdük yardım etmelerine gerek kalmadı üstelik derslerimiz ağırlaştı. Onlar yardım edemiyorlar” şeklindedir. Ailelerinin sadece kendilerine ders çalışmaları ve başarılı olmaları yönünde nasihatle bulduklarını ve çalışmaları için ortam hazırladıklarını söylemişlerdir. Bunun yanında bazıları ağabey ya da ablalarından yardım aldıklarını söylemiştir.

Öğrencilerden bir tanesi “yardım almıyorum, onlar benden beter” şeklinde cevap vermiştir. Yine başka bir öğrenci de “hayır tek yapıyorum, ailemin eğitimi müsait değil.” cevabını vermiştir.

Ailelerin birçoğu çocuğuna beşinci sınıfa kadar yardım etmektedir. Yeni müfredatta bu biraz daha zorlaşmıştır. Yapılan veli toplantıları ve öğretmen izlenimlerinden elde edilen bilgilere göre veliler yeni müfredatı tam olarak kavrayamamış ve bu konuda çocuklarından daha kötü durumda olduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında aile büyüyen çocuğu dersleriyle baş başa bırakıyor ve hiç ilgilenmiyor.

4.3.1.2.c. Evde Konuşulan Farklı Lehçe Etmenine Ait Bulgular

Özellikle doğu illerinden göç alan çevrelerde eğitim alanında yaşanan en önemli sorunlardan birisi de evlerde Türkçe dışında yerel lehçelerin konuşulmasıdır. Bu ailelerdeki ilköğretim çağındaki çocukların dil gelişimlerinin henüz tamamlanmadığı bir dönemde, okulda farklı bir dil evde ve sokakta farklı bir dil kullanılması çocuğun öğrenme gücünü çekmesine neden olmaktadır. Araştırma yapılan bölgedeki öğrencilere evlerinde farklı bir dil konuşulup konuşulmadığı sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağındaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.18. Evde Farklı Lehçe Konuşulma Dağılımı

Farklı Lehçe Konuşulması (Kürtçe,Zazaca, Çerkezce vb.)	Sayı	Oran (%)
Evet	28	70
Hayır	12	30

Tablo 4.18. incelendiğinde Sultanbeyli'nin tamamını temsil etmese bile önemli bir bulgu olarak öğrencilerin %70'lik bir kısmının evinde Kürtçe ya da Zazaca (özellikle Bingöllü aileler) konuşulmaktadır. Kürtçeyi daha fazla anneler ve aile büyükleri konuşmaktadır. Annelerin bazıları hiç Türkçe bilmemektedir. Babalar içinde Türkçe bilmeyen yoktur.

Çocuğun evinde ve sokağında çoğunlukla Kürtçe ya da başka bir yerel dil konuşulması onun başarısını olumsuz etkilemektedir. Bu ailelerin çocuklarının çoğu bu lehçeleri de konuşmaktadırlar. Çocukların okulda bilhassa teneffüslerde bu lehçeleri kullanmakta

oldukları örneklerle tespit edilmiştir. Bu durumdan çocukların ana dillerinin gelişimleri olumsuz etkilenmektedir. Anlamli cümle kurmakta zorluklar yaşamaktadırlar.

4.3.1.2.ç. Göç Eden Çocukların Okullarda Yaşadıkları Uyum Sorunlarına Ait Bulgular

Çocuklar sık sık okul ve öğretmen değiştirmekten rahatsız olmaktadır. Bu sonuca şu soru sorularak ulaşılmıştır: “Sizce göç etmenin okul hayatınıza etkileri nelerdir?”

Öğrencilerin tamamı arkadaşlarından ayrılmanın ve yeni arkadaşlar bulmanın, yeni okullarına alışmanın zorluklarını ifade etmişlerdir. Bunu anlatırken bir öğrenci “sonuçta yeni bir yere gidiyorsunuz. Orada tepki görebilirsiniz” ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerden biri şu ifadeyi kullanmıştır: “Sık yer değiştirme nedeniyle 2 yıl bir daha baştan başladım”. Bu durumda olan birkaç öğrenci tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma yapılan okullarda henüz ilköğretimin birinci kademesini bitirmeden yaşının ve fiziksel gelişiminin büyük olması nedeniyle ikinci kademeye alındığı tespit edilmiştir. Öğrenciler nakil geldikleri okullarda sınıf arkadaşlarının kendilerini aralarına almadığını ve öğretmenlerinde kendilerine farklı davrandıklarını ifade etmişlerdir. Önceki okullarında daha başarılı olduklarını ama burada başarılarının düştüğünü söylemişlerdir.

4.4. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmen ve yöneticilere göre, göç bölgesindeki okullarda göç eden ailelerin çocuklarının neden oldukları eğitim sorunları nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Okullarda öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmelerle bu problem irdelenmiş, elde edilen bulgular ve veriler yorumlanmıştır. Öncelikle öğretmenlere Sultanbeyli’de eğitimin genel durumu hakkında düşünceleri sorulmuştur.

4.4.1.Sultanbeyli’de Eğitimin Genel Durumu Hakkında Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 4.19. Sultanbeyli’de Eğitimin Genel Durumu Hakkında Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Öğretmen Sayısı	Görüşler	Yüzde %
14	Okul sayısı yetersizdir.	46,4
8	Ailenin eğitime katkısı yoktur.	27,6
5	Sürekli göç eğitime ayrılan bütçeyi olumsuz etkiliyor.	16
3	Toplumsal yapı çok karışık, ortak bir kültür yoktur.	10

Tablo 4.19.incelendiğinde öğretmenlerden 14 tanesinin (%46,4) eğitim ve toplumsal koşulların hiç iyi olmadığını, yeni okullara ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber buradaki insanların kültür seviyelerinin çok düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Sekiz öğretmen de (%27,6) ailenin eğitime katkısı olmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Bir öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: “Ailenin eğitime katkıda bulunmadığı bir yerde başarıdan bahsedilebilmesi mümkün değil, ailelerin çocuklarını okula göndermeleri eğitime tek katkılarıdır. Bu yüzden eğitim Sultanbeyli’de çok zayıf, toplumsal koşullar çok kötüdür.”

Beş öğretmen de(%16), “Sürekli göçten dolayı eğitime ve sosyal faaliyetlere yeterli bütçe ayrılmadığını sürekli gecekondü sayısının arttığını bu nedenle sorunlarla ilgilenemediğini”, ifade etmiştir. Anafartalar İ.Ö.O. öğretmenlerinden birisinin ifadesiyle; “Sürekli göç alan kalabalık bir yerleşim birimi olduğundan ne eğitimde öğrenciler adına ne de sosyal hizmetlerde vatandaş adına uygun koşullar oluşturulamadığını” ifade etmiştir.

Yine üç öğretmen ise(%10), “Toplumsal yapı çok karışık, insanların ortak bir kültür oluşturması zor, çünkü her kültürden insan var” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

4. 4.2.Eğitimcilere Göre Sultanbeyli'nin Önceliklerine Ait Bulgular

Öğretmenler, Sultanbeyli'de eğitimin mevcut durumunu açıkladıktan sonra “Sizce Sultanbeyli'nin önceliği nedir?” sorusu sorularak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.20.Eğitimcilere Göre Sultanbeyli'nin Önceliklerinin Dağılımı

Öncelikler	Öğretmen Sayısı	Yüzde %
Eğitim ve okul sayısının artırılması	21	70
Sağlık hizmetleri	6	20
Sosyal ve kültürel alanlar(sinema, cafe, spor tesisleri, bayanların gidebilecekleri mekânlar)	3	10

Tablo 4.20.incelendiğinde, eğitimcilere göre Sultanbeyli'nin en büyük önceliğinin eğitim ve bunun için de okul sayısının artırılması olduğu görülmektedir (21 kişi %70).

Bu sorunun yöneltildiği Sultanbeyli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Şube Müdürlerinden bir kişi kısa bir ifadeyle şöyle yanıt vermiştir: “Eğitim ve bu da kesinlikle okul sayısının artırılmasıyla sağlanmalıdır.” Velilerle ilgili görüşü sorulduğunda ise “Velilere eğitim ve sosyal konulu eğitim seminerleri verilmelidir” demiştir.

Aynı soruya Sultanbeyli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan bir personel “eğitim, kız çocuklarının okula gönderilmesi, velilerin okula bakış açısının değiştirilmesi” cevabıyla, izlenimlerinin diğerlerinden pek farklı olmadığını açığa çıkarmıştır.

Altı kişi (%20) sağlık hizmetlerini yetersiz gördüğü ve daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Üç kişi ise (%10) sosyal ve kültürel alanlara önem verilmesini özellikle bayanların Sultanbeyli içinde gidebilecek hiçbir yeri olmadığını ve yalnız bu nedenle insanların Sultanbeyli'den uzaklaştıklarını belirtmişlerdir. Bu kişiler öncelikler arasında eğitimi belirtmişlerdir. Yalnız öncelik sırasına yerleştirirken daha fazla ihtiyaç gördüklerine göre sıralamışlardır.

Daha sonra öğretmen ve yöneticiler köyden kente göçün, ilköğretim okullarında eğitimin kalitesine etkilerini ve bu anlamda ortaya çıkardığı sorunları belirtmişlerdir. Bunlar da sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

1. Okulların fiziksel kapasitesi yetersiz hale gelmesi,
2. Göç eden ailelerin çocuklarına sağlıklı bir barınma ve evde ders çalışma olanağı sağlayamaması,
3. Sınıf mevcutlarının artmasıyla öğretmenin öğrenciye ayırdığı sürenin azalması,
4. Kalabalık sınıflarda öğrencinin pasifleşmesi,
5. Aynı sırada oturan öğrenci sayısının artması,
6. Kalabalık sınıf ortamında, başarıyı hedeflemeyen öğrencilerin çokluğu ve ailelerin ilgisizliği öğretmenin iş doyumunu azaltması,
7. Derslerin veliler ya da başkaları tarafından sıkça bölünmesi,
8. Göç eden ailelerin Türkçe'yi yeterince bilmemesi,
9. Göç eden çocukların okul saatleri dışında çalışmak zorunda kalması,
10. Göç eden ailelerin çocuklarının okulu terk etme oranının yüksek olması,
11. Göç eden ailelerin çocuklarını okula isteksiz göndermeleri,

Mevcutların artmasına bağlı olarak, öğretmenin her bir öğrencisine ayırdığı zaman da azalmaktadır. Bu durumda da öğrenci derslerde daha pasif hale gelmektedir. Dolayısıyla “öğrenci merkezli” eğitim anlayışının bu sınıflarda verimli olarak uygulanması olanaksız hale gelmektedir. Öğrencinin sadece dinleyici olduğu ve etkin olmadığı sınıf ortamlarında istendik davranışlar ve sonuçlar elde edilemez. Sınıf mevcutlarının 50-60 aralığında olduğu ve bir sırada üç öğrencinin birlikte oturmak zorunda kalması sonucu öğrencinin dersi izlemesi olanaksız hale gelmektedir. Ayrıca bu kalabalık sınıflar ve sırayı paylaşan öğrencilerin birbirlerini rahatsız ettiği ve geçinemedikleri zamanlar ortaya çıkmaktadır. Bazı okullarda tekli ya da geniş sıralarda ikili oturulup eğitim yapıldığı düşünüldüğünde bu durum öğrenci adına hiç de adil görünmemektedir. Yine sınıf mevcutlarındaki artış sınıf içi demokrasi sorununu meydana getirmektedir. Kalabalık

sınıflarda eğitimin demokratik olması zorlaşmaktadır. Bu sınıflardaki eğitimin genel karakteri geleneksel eğitim anlayışı ile yani baskıcı, tek yönlü ve tek düze eğitim anlayışına doğru kaymaktadır. Değişen ve gelişen eğitim sistemleri buna çözüm olamamaktadır. Çünkü eğitim programı 25-30 kişilik sınıflar düşünülerek hazırlanmaktadır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler esnasında kayıtlara geçmeyen sohbetlere dayanarak şu bulgulara ulaşılmıştır. Bütün bu şartlar öğretmenin iş doyumunu düşürmektedir. Bu tip sınıflardaki öğretmenler daha baskıcı adeta sadece sınıfa hakim olmaya çalışan ve tek yönlü bir eğitimi sürdüren kişi durumuna düşmektedir. İş doyumunu düşen öğretmenin verimi de düşmektedir. Kendisini daha iyi durumdaki diğer öğretmenlerle karşılaştırmaya başlamaktadırlar. Bu da öğretmenlerin göç alan çevre okullarında çalışma isteğini yitirmesine ve oradan ayrılmak istemesine neden olmaktadır. Bu durum bu okullar için büyük bir sorun oluşturmaktadır.

Göç eden ailelerin ve çocuklarının Türkçe'yi iyi kullanamaması da okulda öğrenci ve veli ile sorun yaşanmasına neden olmaktadır. Türkçe'yi yeteri derecede anlamayan ve konuşamayan çocukların sınıf seviyesinin gerisinde kalması ve sınıftaki arkadaşlarını ve işleyişi olumsuz etkilemesi söz konusudur. Öğretmenin bu çocuklarla daha fazla ilgilenmesi gerekmektedir. Bu da dersin işleyişini aksatmaktadır. Dil sorununu bununla beraber sınıf başarısının ve okul başarısının da düşmesine ve diğer okullara nazaran geride olduğunun düşünülmesine neden olmaktadır.

Göç eden ailelerin büyük bir çoğunluğu ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamakta zorluklar yaşamaktadırlar. Eğitim araç-gereçleri tamamlanmayan öğrenciler sınıf ortamında sürecin akışını olumsuz etkilemektedirler. Bununla beraber çocuklar sınıf ortamında arkadaşları içinde eziklik yaşamaktadırlar. Evin temel ihtiyaçlarını karşılayamayan veli çocuğunun eğitim ihtiyaçlarını ikinci plana itmektedir. Bununla baş etmek isteyen aile çocuğunun çalışmasını çözüm olarak görmektedir. Bazı çocuklar ise okuldaki bu eziklikten kendi başlarına kurtulmanın yollarını aramaktadırlar. Bunların içinde ailesinden habersiz mendil satma ve ayakkabı boyama gibi işlerde çalışmak vardır. Bununla beraber bazı çocukların küçük çapta da olsa çete kurarak zorla ya da çalarak para aldıkları da gözlenmiştir (Kişisel görüşme, 2006).

Okullardaki Rehber Öğretmen ile yapılan görüşmelerde çalışan çocuklarla ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Çalışan çocuk okula yorgun ve hazırlıksız gelmektedir. Bu çocuğun başarı seviyesi sınıf arkadaşlarına göre geridedir. Bu çocukların disiplin sorunları ortaya çıkmaktadır. Kendilerini büyümüş olarak görmekte ve öğretmen ve arkadaşlarını dinlemekte sorunlar yaşamaktadır. Çalışan çocuğun sağlığı olumsuz etkilenmektedir ve eğitiminde aksaklıklara yol açmaktadır. Bu çocukların okulu bitirmeden ya da ilköğretimden sonra terk etme oranları yüksektir. Geçinme zorluğu çeken ailelerin çoğu çocuğunun çalışmasına ihtiyaç duyar. Bu durumdaki çocukta okul ve işi bir arada götüremediği için ya da aile isteğiyle okuldan ayrılır. Bu çocuklar zaten okulda yeterli başarıyı gösteremezler. Bu da onların okuldan kolay vazgeçmelerine neden olmaktadır (Kişisel görüşme, 2006)

Yukarıda sayılan nedenler göç alan bölgelerin okullarında eğitim-öğretim kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Buralardaki okullarda çevre yapısı, ailenin sorunları ve çocuğun içinde bulunduğu durumlar göz önüne alındığında eğitime ayrılması gereken zaman artmakta ve dolayısıyla öğretime gereken zaman ayrılamamaktadır. Diğer bölgelerdeki okullar ile aralarında gözle görülür farklılıklar meydana gelmektedir. Okulun başarı seviyesi ve dolayısıyla bölgenin başarı seviyesi düşmektedir. Buna sebep olarak da başka şeyler gösterilmektedir ve çözümler araştırılmaktadır. Eğitimin kalite sorununda göçün birinci neden olma olasılığı düşüktür diye düşünülmektedir. Bu araştırma ise bunun en önemli etken olduğunu gözler önüne sermektedir.

4.5. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın yedinci alt problemi “Öğretmen ve yöneticilere göre göçün yoğun olduğu bölgelerde bulunan okullarda ailelerin neden oldukları eğitim sorunları nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Öncelikle velilerin çocuklarından beklentileri araştırılmıştır.

4.5.1. Öğretmenlere Göre Velilerin Öğrencilerden Beklentilerine Dair Bulgular

Bu verileri elde etmek amacıyla öğretmenlere veli-okul-öğretmen ilişkilerine dair aşağıdaki sorular yöneltilmiştir.

“Yaptığınız veli toplantılarına katılım ve katılımcıların durumu nedir?”

Bu soruda tüm öğretmenler katılımın yarı yarıya olduğunu ve gelenlerin büyük çoğunluğunun bayan olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmenin “Aralarında hiç Türkçe bilmeyen de var.” ifadesi toplantıya katılmaktaki amaçlarının sadece gelmiş olmak olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Başka bir öğretmen bu soruyu şu şekilde cevaplamıştır. “Genellikle istenen çoğunluk sağlanamamakla beraber zaten gelen velilerin de bir an evvel gitmek için acele ettikleri görülmektedir. Genelde bayan velilerin katılımcı olarak toplantılara geldiği ve eğitim seviyelerinin ise oldukça düşük olduğu görülmektedir.”

“Size göre velilerin çocuklarına dair eğitimden beklentileri nelerdir?”

Bu soruda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun velilerin beklentilerinin fazla olduğu ve buna ulaşmak için yeterli derecede çaba göstermediklerini çocuklarına yardımcı olmadıklarını belirttiler.

Bunun yanı sıra Fatih İ.Ö.O. öğretmeni “Çok fazla beklentileri yok, birçoğu zorunlu olarak okula gönderiyor.” Başka bir öğretmen “Veli çocuğu okula sadece evden uzaklaşsın anlamında gönderiyor. Üniversiteye gitmeden meslek edinsin amaçları var.” ifadesini kullandı.

Başka öğretmen ise “daha iyi bir geleceğe sahip olmalarını istiyorlar. Kendi yetersizliklerini çocuklarının tamamlamalarını istiyorlar” diyerek olumlu bir ifade de bulunmuştur. Yine bir öğretmen “Beklenti çok, veliler yol-yöntem bilmiyorlar. Bu nedenle de okula sıkça gelmiyorlar, yaptıkları yeterli değildir.” demiştir.

Anafartalar İ.Ö.O. öğretmenlerinden bir kişi “Veliler çocuklarını mecbur oldukları için okula göndermektedirler. Çocuklarından beklentileri, eve para getirmeleridir. Bunun için de boyacılık, mendil satma v.b. işlerde çalışmaktadırlar.” demiştir.

Anafartalar İ.Ö.O. öğretmeni “Velilerin çocuklardan beklentisi varsa da çocukların bundan haberi yok, bundan dolayı ne yaptıklarını ikisi de bilmiyorlar.” şeklinde ifade etmiştir.

Fatih İ.Ö.O. öğretmeni de “Okuma-yazma öğrensin, okusun, bir işe girsin yeter diyorlar. Topluma ve kendisine faydası olsun diyen veli çok az, zaten veli tarafından desteklenen öğrenci fazlasıyla başarılı olur.” demiştir.

Öğretmenlerin Sultanbeyli’deki eğitim durumunu tanımlamaları istendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Ailelerin eğitimin kalitesine en büyük olumsuz etkilerinin başında farklı lehçeler sorunu gelmektedir. Doğu ve Güneydoğu illerinden göç eden ailelerde annelerin çoğu Türkçe konuşamamaktadır. Çocukların birçoğunun evinde yerel lehçeler (Kürtçe ve Zazaca) konuşulmaktadır. Bu da çocukların özellikle okuma yazma öğrenmede güçlük çekmelerine neden olmaktadır. Bu ailelerle öğretmen de ilişki kuramamaktadır. Bunun yanında öğrenci velilerinin eğitim düzeylerinin düşük olması pek çok bakımdan sorun oluşturmaktadır. Öğrenci velisinin eğitiminin yüksek düzeyde olması velinin eğitime bakışını olumlu etkilemektedir. Bilinçli veli çocuğunun eğitimi ile ilgilenir ve çocuğunun sorunlarının çözümü için çaba gösterir. Ancak bu okullardaki velilerin büyük bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olması, öğretmenin ve çocuğun işini zorlaştırmaktadır. Genel olarak bu okullarda, öğretmenler için ailenin eğitim düzeyinin düşüklüğü ve düzgün Türkçe konuşamamaları eğitim adına bir sorun olarak görülmektedir. Çünkü bu velilerin çoğunluğu okula gelmemekte ve öğretmen ile görüşmemektedir. Buna bağlı olarak çocuğu ile ilgilenememekte ve evde yardımcı olamamaktadır.

Eğitimin öğretmen- veli- öğrenci halkasından bir tanesi eksik olduğunda eğitim-öğretim büyük zarar görmektedir. Sultanbeyli’de çalışan öğretmenler bunu çok sık yaşamaktadırlar. Bu da onların motivasyonunu azaltmaktadır. Öğretmene yılgınlık ve bıkkınlık vermektedir.

Öğretmenlerin değindikleri başka bir konuda ailelerin eğitime tek katkılarının çocuklarını okula göndermek olduğunu söylerken bunun hevesle yapılmadığını zorunlu olduklarından gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak da göç görülmektedir.

Köyden kente göç eden ailelerin çoğu, ekonomik sıkıntılar içinde olması ve bir an evvel şehre tutunabilmek istemeleri nedenleriyle çocuklarının çalışmasına ihtiyaç duyarlar. Bu

sonucu olarak da çocuklar ya okula hiç gönderilmez ya da okul sonrası çalıştırılır. Bu nedenle ailelerin bir kısmı çocuklarını okula isteksiz göndermektedir.

Bazı öğretmenler sürekli göçten dolayı eğitime ve sosyal faaliyetlere yeterli bütçe ayıramadığını sürekli gecekondü sayısının arttığını bu nedenle sorunlarla ilgilenemediğini belirtirken,

“Sürekli göç alan kalabalık bir yerleşim birimi olduğundan ne eğitimde öğrenciler adına ne de sosyal hizmetlerde vatandaş adına uygun koşullar oluşturulamamıştır.” demiştir.

Bazı öğretmenler de toplumsal yapı çok karışık insanların ortak bir kültür oluşturması zor, çünkü her kültürden insan var, şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Öğretmenlerin tanımlarıyla Sultanbeyli bünyesinde çok fazla kültürü barındıran bir yerleşim birimidir. Kültür farklılıklarıyla beraber dil ve mezhep mozaikliğini de içinde barındırmaktadır.

Öğretmenler yukarıda da kendi ifade ettikleri nedenlerden ötürü Sultanbeyli’den tayin istemektedirler.

4.6. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın sekizinci alt problemi “Göç eden insanların yerleştikleri yerlerdeki insanlarla yaşadıkları uyum sorunları ve beklentilerine kavuşma düzeyleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu bölümdeki bulgulara çocuk ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda varılmıştır.

Öğrencilere İstanbul’da kültürel aktivitelerden (sinema, tiyatro vb.) faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. Cevaplar ve bulgular şöyledir:

“Hiç gitmedim.”

“Hiçbir yere gitmedim.”

“Sinemaya hiç gitmedim maddi durumumuz uygun değil, televizyonda seyrediyorum.”

“Hayır gitmedim. Babam çok dışarı çıkmamızı istemiyor.”

Tablo 4.21. Kültürel Aktivitelerde Bulunma Dağılımı

	Sayı	Yüzde(%)
Gidiyorum	8	20
Bazen, bir-iki defa	4	10
Henüz hiç gitmedim.	28	70
Toplam	40	100

Tablo 4.21. incelendiğinde, öğrencilerden %20'si sinemaya gittiğini, %10'u bazen, bir-iki defa sinemaya gittiğini, %70'i ise hiç gitmediğini ifade etmiştir.

Yine gezmek için gittikleri alanlar ve gitmek istedikleri yerler ile ilgili bir sorudan elde edilen veriler şu şekildedir:

“Ümraniye, Kartal'a giderim. Çalışmak için bazen de gezdim”

“Gaziosmanpaşa'ya, Ortaköy'e gittim. Ailemize en yakın kişiler buralarda oturuyor.”

“Sarıgazi'ye gidiyorum. Ablam orada oturuyor.”

“Üsküdar, Çünkü orada çalışıyorum.”

“Kadıköy, Beyoğlu, Üsküdar en güzel yerler oralar”

“Deniz kenarında dolaşmayı ve tarihi mekânları çok gezmek istiyorum. Ama bu yerlere hiç gitmedim.”

Öğrencilerin cevaplarında göç eden ailelerin İstanbul'da yaşadıkları ama aslında İstanbullu olamadıkları uyum sağlayamadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu çocuklar ilerde Sultanbeyli'de yaşamak istemiyorlar. Birçoğu zengin olup diğer semtlere gitmeyi planlıyor. Sultanbeyli'de ailesinin zoruyla ve zorunluluktan dolayı kalıyor. Burada kendisini mutlu hissetmiyor. “Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun musunuz?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin tamamen yakın bir bölümü Sultanbeyli'de oturuyor olmaktan ve Sultanbeylili olmaktan utanmaktadır.

Veliler ise akrabalarının ve köyden komşularını yanında olmaktan dolayı yabancılaşma çekmediklerini ama burada yaşamının zor olduğunu ifade etmişlerdir. Girmekten en

çok çekindikleri mekânları okullar olarak belirtmişlerdir. Bunun en önemli nedenini de Türkçe konuşmakta zorlanmaları olarak göstermişlerdir. Bir başka nedende geçinmekte zorluk çekerken okulların para istemesi şeklinde belirtilmiştir.

Yeni göç ettikleri yıllarda akrabalarının yanlarında oturmuşlar. İki, bazıları ise üç aile bir evde yaşamışlardır. Bunu anlatan bir veli “Evimiz yoktu, görüncemde kalıyorduk. En büyük sorun buydu benim için fakat şimdi beş katlı evimiz var.” demiştir. Bu cümledeki ifade öğretmenlerin ailelerin çocuklarının eğitimine katkısı konusundaki şu görüş ile örtüşmektedir. Anafartalar İ.Ö.O. öğretmeni “Buradaki insanların eğitimle falan ilişkisi yok, ne yapar da bir kat daha atarım evin üstüne” diye düşünüyorlar.

Ailelerin birçoğu burada geçinemediklerini, işlerinin olmadığını, huzurlarının kalmadığını ifade etmişlerdir. Bunun üzerine sorulan “Geldiğiniz ile dönmek ister miydiniz?” sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir:

4.6.1. Ailelerin Geldikleri İle Dönme İsteklerine Ait Bulgular

Tablo 4.22. Ailelerin Geldikleri İle Dönme İstekleri Dağılımı

Düşünce	Sayı	Yüzde(%)
Dönmeyi istiyorum ve düşünüyorum.	0	0
Dönmek istemiyorum ve kesinlikle düşünmüyorum.	20	100

Tablo 4.22.’de de görüldüğü gibi velilerin hiçbiri geldiği ile dönmeyi düşünmediğini belirtmiştir. Bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Geldiğim ilde yer yok, toprak yok, çocukların okuyacağı okul yok, öğretmen yok, iş yok. Geldik bir kere dönemeyiz. Yerleştik buraya. Parasızlıktan arada sırada gidiyoruz.”

Sultanbeyli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğü’nde görüşülen bir kişi ve Van İli Ve İlçeleri Sosyal Dayanışma Derneği Başkanı ile yapılan görüşmelerde insanların göç psikolojilerini şöyle anlatmışlardır.

“Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nden göç eden aileler tabir yerindeyse gemileri yakıp gelmişlerdir. O kişiler buralarda tutunamazsalar dahi geriye dönmeyi asla düşünmezler. Yerlerinden yurtlarından tamamen kopmuşlardır. Bir yerde gurur meselesi

yaparlar ve mutlaka burada tutunmanın yollarını ararlar. Aç kalsalar da, bunu memleketlerinden kimse bilsin istemezler.”

Yine bu görüşmede; Karadenizden göç eden insanların geriye dönme ihtimallerinin ve şanslarının olduklarını buralarda tutunamazlarsa geriye memleketlerine döndüklerini ifade etmişlerdir.

Buradan da anlaşılacağı gibi insanlar Sultanbeyli'ye alışmış olsun olmasın, sorunlar yaşasın yaşamasin, iş bulsun bulmasın buradan ayrılmayı hiç düşünmüyor.

Sultanbeyli Belediye Başkanı Alaattin Ersoy'a göre Sultanbeyli'ye göç Sultanbeyli'yi gerilere götürüyor. Bunları ve Sultanbeyli'de yaşayanların beklentilerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Göç eden toplumlar zenginleşmiş toplumlardır. Örneğin Amerika göçlerle zenginleşen bir ülkedir. Fakat Sultanbeyli de böyle değildir. Sultanbeyli'de göç beraberinde fakirliği getiriyor. Köy şartlarından daha kötü şartlarda yaşamaya başlıyorlar burada. Göç beraberinde yoksulluk, eğitimsizlik getiriyor. Kiralar ucuz fakat elektrik, su, gıda ve giyim ucuz değil. Kiraların ucuzluğuna kanan halk buraya akın ediyor. Burada umduğunu bulamıyor ama daha ucuz bir yer olmadığından buradan ayrılamıyor. Göç beraberinde sosyal bir yükü de getiriyor. Bu ne belediyenin ne de kaymakamlığın kaldırabileceği bir yük değil.

Göç ile gelen insanlar sosyal tabaka atlayıp zenginleşmek, rahat etmek için geliyorlar. Ama talebin ve oranın fazla olması nedeniyle zengin olma umutları yerini sosyal tabaka düşüşüne bırakıyor. Sultanbeyli bu insanların beklentilerini kesinlikle karşılayamıyor. Buradaki halk kentli yaşayacak ama köylü alışkanlığını da devam ettirecek. İnsanlar buraya yerleşirken evden başka bir beklentileri yok ama sonradan diğer ilçelerdeki gibi şehirli bir hayat yaşamak istiyorlar. Önceden gelenler köyleriyle kıyaslayıp memnun oluyorlardı. Ama gençler, çocuklar büyük şehirle kıyaslıyorlar ve yetersiz buluyorlar. Gençlerimiz Sultanbeyli olmaktan hatta Sultanbeyli'de oturmaktan dolayı utanıyorlar. Sultanbeyli'den kaçmak istiyorlar. Sultanbeyli nüfusu yılda %60 büyüyor. Bu kadar hızla artan bir nüfusa yetişmek mümkün değil. Sultanbeyli su toplama havzası olması nedeniyle sanayi tesisleri kurulamıyor. Biz belediye olarak uygun olmayan topraklara iş alanı yapıp mali yük altına girip vasıfsız işçi çalıştırmaya gerek olmadığını düşünüyoruz. Bizim yapabileceğimiz tek şey kaliteli insan yetiştirmek. Öncelik eğitime verilmeli ve kalifiye eleman yetiştirilmeli”(Kişisel görüşme,2006).

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli sonuçlar çıkarılmış ve bu sonuçlara göre göç alan bölge okullarında eğitimin kalitesinin artırılması için gerekli öneriler sunulmuştur.

5.1.Sonuç

1980'li yıllarda başlayan köyden kente göç dalgasında, 1990 sonrası Sultanbeyli çeşitli nedenlerle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi insanının akınına uğramıştır. Bu nedenler; iş bulma umudu, kiraların ucuz olması, barınma imkânlarının kolaylığı, geçim şartlarının uygunluğu, terörden kaçış gibi sıralanabilir. İnsanlar büyük umutlarla kente göç etmiştir ama burada beklentilerine kavuşamamışlardır. Bunun nedeni ise, yine kendilerinin neden olduğu nüfus yoğunluğudur. Yoğunluk nedeniyle Sultanbeyli kalkınamamakta ve birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Bunlar alt yapı sorunu, kaçak yapılaşma sorunu, barınma sorunu ve en önemlisi eğitim sorunudur.

Araştırma sonucu elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar şu şekildedir:

Köyden kente göç olgusu, öğretmenlere göre ilköğretim okullarında özellikle fiziksel koşullarda ve öğretmenlerin motivasyonlarında olumsuz etkilere yol açan bir sorundur.

Bu sorunları açmak gerekirse öncelikle okulların fiziksel kapasitesi yetersiz hale gelmekte, sınıf mevcutları artmaktadır. Öğrenciler sınıfta daha pasif hale gelmektedirler. Bu da sınıfın başarı durumunu ve buna bağlı olarak da öğretmenin manevi meslek doyumunu ve motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Öğretmen eğitim-öğretim adına verdiklerinin geri dönütünü almakta zorluklar yaşamaktadır ve bu da öğretmenin yaptığı dersten dolayısıyla işinden keyif alamamasına neden olmaktadır.

Öğretmenlerin yoğun göç alan yerleşim yerlerindeki okullarda çalışmanın diğer okullara göre daha zor olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de bu okullardan biran evvel kurtulmanın yollarını aramaktadırlar. Bu okullarda çalışan öğretmenler karşılaşılan sorunlardan ötürü iş doyumlarının düştüğünü ve daha sinirli ve sabırsız hale geldiklerini, davranışlarının olumsuz yönde değiştiğini ifade etmişlerdir. Bu okullarda

öğrenci ve onların velileriyle sorunlar yaşadıklarını bunların çözümü için yapılanların yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Köyden kente göç ile gelen çocukların büyük bir çoğunluğunun sınıf seviyesinin altında bir seviyede bulunduğu hatta bazılarının okuma-yazma bilmediği ve bunlarında öğretmenin çalışmalarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Başarılı olan çocuklarda öğretmen ve çevre değişikliği nedeniyle uyumsuzluk yaşamakta ve bocalamaktadır.

Yine sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle sınıflarda öğretmenin demokratik eğitim ve öğrenci merkezli eğitim uygulamalarını gerçekleştiremediği ve eğitim programlarındaki yenilikleri uygulamakta zorluklar yaşadığı, uygulanan mevcut müfredatı yetiştiremediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Göç ile sürekli nakil alan ilköğretim okullarında ortaya çıkan diğer bir önemli sorun ise öğretime yeterli zamanın ayrılamadığıdır. Bunun en önemli nedenlerin bir tanesi ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması nedeniyle eğitime gerekli ilginin gösterilememesidir. Öğretmen öğrenciyle birlikte veliyi de eğitmek zorundadır. Sürekli değişen mevcutlar ve yeni gelen öğrencilerin uyum sorunlarıyla ilgilenen öğretmenin önü kesilmektedir. Bunun gibi nedenler, öğretime ayrılan zamanın büyük bir kısmını çalmaktadır. Aynı şeylerin tekrarı zamanla öğrenciyi yorduğu gibi öğretmeni de yormaktadır.

Okullarda öğretime yeterli zamanın ayrılamamasının başka bir nedeni de ilçenin öğretimde başarıya daha fazla ihtiyacı olduğu halde sosyal etkinlikler adı altında çok fazla çalışmalar yapılmaktadır. Sultanbeyli ilçesindeki okullarda sosyal faaliyetlere çok önem verilmektedir. Bazı öğretmenler bu faaliyetler nedeniyle okuldaki derslerini aksatmaktadır ve ne yazık ki dersler ikinci planda kalmaktadır. Kendini eğitim-öğretim alanında başarılı gösteremeyen ilçe sosyal faaliyetleriyle göz doldurmaya ve adını duyurmaya çalışmaktadır. Bu durum soru gibi görünmese de öğrencilerin sınıfta eğitim öğretim faaliyetlerinden uzak kalması Sultanbeyli'de eğitim adına bir sorun olarak görülmektedir.

Köyden gelen çocukların ailelerinde anne babanın okuma-yazma bilmemesinin çocuğa yardımcı olamamasına neden olduğu ve bu çocukların okulda daha başarısız olduğu görülmektedir. Özellikle anneler arasında okuma-yazma oranı çok düşüktür.

Çocukların birçoğunun evinde yerel lehçeler (Kürtçe,Zazaca vb..) konuşulduğu ve bununda çocuğun ve öğretmenin işini zorlaştırdığı görülmüştür. Hatta velilerin bu nedenden dolayı okula gelmedikleri ve öğretmenle görüşmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu ailelerdeki çocukların okumayı öğrenmesi diğerlerine göre daha geç olmaktadır.

Bu bölgede çocuklar evlerinde derslerine yardım alamamaktadır. Görüşülen veliler babanın çalışmasını anne olarak kendilerinin de derslerden anlamadıklarını, evin kalabalık oluşunu ve işlerinin yoğunluğunu bahane etmektedirler. Buradan çıkan sonuçta bazı ailelerde çocuk ve çocuğun eğitimi ikinci plana atılmıştır. Değişen dünya şartlarına rağmen çocukları hala eski klasik yöntemlerle yetiştiren aile sayısı oldukça fazladır. Bazı öğretmenler annenin çocuğunu ateşler içinde okula gönderdiğini ifade ederken “biz çocuklarla annelerinden daha fazla ilgileniyoruz” demiştir.

Veli toplantılarında hiçbir zaman tam sayıya ulaşamamaktadır. Bunun nedenleri arasında Türkçe konuşamamak, okuma-yazma bilmemek, çocuğunun durumundan korkup duymak istememek, okulun para istemesinden korkmak, ev işlerinin aksamasını istememek gibi nedenler gelmektedir.

Ailelerin işsizlik sorunu yaşaması geçim sıkıntısı çekmelerine ve eğitime gerekli önemi vermemelerine neden olmaktadır. Geçim sıkıntısıyla boğuşan aileler çocuklarına sağlıklı bir barınma, beslenme ve çalışma ortamı sunamamaktadırlar. Eğitim gereksinimlerini karşılayamamaktadırlar. Bu nedenle okul ve öğretmenle bağlarını koparmaktadırlar. Sadece çocuklarını okula göndermekle yetinmektedirler.

İhtiyaçları karşılanmayan çocuk fakir olmaktan utanmakta ve sınıfta eziklik hissetmektedir. Daha sonraları bu çocuk sınıf arkadaşlarıyla arasına mesafe koymakta ve kendini göstermek adına küçük gruplar kurarak disiplin bozucu hareketler sergilemektedir.

Eğitim ihtiyaçları karşılanamayan çocuklar çözüm bulmak amacıyla okul saatleri dışında çalıştırılmaktadır. Bu çocuklar aileleri tarafından okula isteksiz gönderilmektedir.

Çalışan çocukların okul başarıları düşmektedir. Bununla beraber sınıf seviyesi ve okul başarısı da diğer okullara göre düşmektedir. Çalışan çocuklarda okulu bırakma oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Göç bölgelerindeki okullarda disiplin sorunlarının çokça görülmesinden ötürü öğretimden çok eğitim üzerinde durulduğu görülmektedir.

Kente göç eden insanlar köydeki geleneklerinden ve yaşam tarzlarından hiç vazgeçmemişlerdir. Köylerini burada da kurmaya çalışmaktadırlar.

Kentli olmanın gereklerini yerine getirmek bir kenara, kentle buluşmak ya da yaşadığı kenti tanımak adına dahi bir çaba görülememektedir. İlköğretim öğrencilerinin birçoğu yaşadığı dar çevrenin dışına ancak akraba ziyaretleri ya da çalışmak maksadıyla çıkabilmekte bu da çocuğun son derece dar bir ufukla yetişmesine neden olmaktadır.

Ailelerin bir kısmının, beklentilerinin büyük bir bölümünü ekonomik alanda yoğunlaştırması nedeniyle çocuğun bir an önce hayata atılması olarak algıladıkları dolayısıyla uzun bir süreç gerektiren eğitilmiş insan yetiştirmek amacı bulunmamaktadır. Çocuk sadece zorunluluktan ötürü okula devam etmekte bu okul hayatı sırasında yine çalışma hayatına atılmaktadır.

Büyük umutlarla şehre göç eden aileler, köylerindeki hayatlarından daha kötü durumda bulduklarını ifade etmelerine karşın geriye göç etmeyi asla düşünmemektedirler.

Sonuç olarak, ailesinin beklenti ve baskıları öğrencinin eğitim-öğretim adına olmadığından öğrencinin gelecek tasavvuru bu alanda gelişmemekte sadece ekonomik kazanç elde etmeye dönük beceri gerektirmeyen işlere yoğunlaşmaktadır. Bu durum yoğun göç alan Sultanbeyli örneğinde olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamasına ve bütün olarak ülkenin geleceğini olumsuz etkilemektedir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde; Sultanbeyli örneğiyle göç-eğitim ilişkisi üzerine yapılan araştırmada elde ettiğimiz sonuçlara dayalı olarak yapılan öneriler aşağıya sıralanmıştır.

- ◆ Göç ile hızla nüfusu artan dolayısıyla sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları da paralel olarak artan Sultanbeyli'de öncelikle halledilmesi gereken konu

eğitimidir. Eğitim alanında şu an yeteri kadar okul binası bulunmamaktadır. Dolayısıyla okul sayısının arttırılması birinci öncelik olmalıdır.

- ◆ Kalabalık sınıf ortamlarının var olduğu Sultanbeyli’de okul sayısının arttırılmasıyla bu problem ortadan kalkacağı gibi eğitim-öğretim faaliyetleri de amacına uygun bir şekil alabilecektir.
- ◆ Okul sayısına paralel olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinin vazgeçilmez unsuru olan öğretmen sayısı arttırılmalıdır.
- ◆ Sultanbeyli’de görev yapan öğretmenlerin şartları iyileştirilmeli ve gelen öğretmen için burası daha cazip hale getirilmelidir. Bunun içinde;

Öğretmenlerin karşılaştığı en önemli sorun olarak göze çarpan sorun öğretmenlerin sosyal ve kültürel aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri alanların olmayışıdır. Bu sorunun çözümlenmesi için kültür merkezleri ve konaklama merkezleri yapılmalıdır.

Sultanbeyli’ye atanan öğretmenlerin çoğunluğunu ilk atama olarak gelen öğretmenler oluşturmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin kısa süreli de olsa kalabilecekleri bir öğretmenevi bulunmamakta, en yakın öğretmenevleri Sultanbeyli’ye 45 dk. – 1 saat uzaklıktadır. Sultanbeyli’de öğretmenlerin özellikle bayan öğretmenlerin de kalabileceği bir öğretmenevi yapılmalıdır.

- ◆ Bir diğer önemli sorun ise köyden kente göç eden ailelerin kent yaşamına uyum sorunudur. Bu sorunun temelinde yine eğitim ve kültür yatmaktadır. Bu durumu ortadan kaldıracak olan yaygın eğitim kurumlarının açılması ve etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Yetişkinlerin eğitimi Sultanbeyli için oldukça büyük bir önem taşımaktadır.
- ◆ Gerek yaygın eğitim kurumlarının sayısının arttırılması gerekse mevcut örgün eğitim kurumları vasıtasıyla yetişkinlere dönük okuma-yazma kursları açılmalı, öğrenci velilerine dönük aktiviteler yapılmalıdır. Türkçe öğretimi ve kullanımı teşvik edilmelidir.
- ◆ Zaten problemlili olan ailelerin çoğunlukta olduğu bir yerleşim yerinde eğitim kurumlarının da problemlili olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla eğitim alanındaki

sorunların azaltılması için aile eğitimine önem verilerek buradaki problem aşılabılır.

- ◆ Okullarda velilerin veli toplantılarına katılımını artırmak ve okula bakışlarının değiştirilmesi amacıyla ailelerden okula yardım adı altında para istenmemelidir.
- ◆ Göç eden ailelerin göç ettiği illerde kalması için gereken önlemler alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- ALTAY, Özlem, (1997), *Farklı Gelir Gruplarındaki Ailelerin Çocuklarına Sağladıkları Eğitim Olanaklarının Karşılaştırılması*, Dokuz Eylül Üniversitesi Nasıl Bir Eğitim Sistemi Sempozyumu Bildirisi, Özet Kitabı, İzmir.
- Ana Britanica, *Genel Kültür Ansiklopedisi*, 1986, Cilt 9, İstanbul.
- ATALAY, İbrahim (1994), *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Basımevi, 4. Baskı, İzmir.
- AVŞAR, Zeynep Gökçe, (1995), *Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç Ve Bölgeler Arası Dengesizlik(1970-1993)*, Basılmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYAZ, Nevzat, (1997), “Türk Milli Eğitim Sistemi (Sorunlar, Çözüm Önerileri)”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:134, Nisan-Mayıs-Haziran;97, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- BAŞOL, Koray (1995), *Demografi*, Anadolu Matbaası, İzmir.
- BAYRAKTAR, Emin Bülent, (1999), *Köyden Kente Göç Olgusuna Bağlı Olarak Diyarbakır İl Merkezindeki İlköğretim Okullarında Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Öğretmen Algıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (2004), *Ailede Ve Okulda Eğitim Sorunları*, 2. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3222, İstanbul.
- DEMİR, Gülsen (1997), *Toplum Göç Bildirileri Kitabı, Göç Nedenleri Ve Göçlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu: Bolu İli Kıbrıscık İlçesi Örneği*, DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü) Yayın No: 2046, Ankara.
- DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü), (2000), *Sultanbeyli İlçesi 2000 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara.
- DİNÇER, Meral (1997), *Toplum Ve Göç Bildiriler Kitabı, Göç – Doğal Kaynaklar İlişkisine Çevre Güvenliği Açısından Bir Bakış*, DİE Yayın No:2046, Ankara.

- DÜZKÖYLÜ, Ahmet, (1995), *Kırsal Alandan Kente Göç Ve Gecekondu Gençliğinin Sorunları*, Basılmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜN, Zübeyit, (2002), *Çocuk Ve Göç*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜNDÜZ, Mustafa Ve Nalân Yetim (1997), *Toplum Ve Göç Bildiriler Kitabı, Terör Ve Göç*, DİE Yayın No:2046, Ankara.
- IŞIK, Oğuz ve M. Melih Pınarcıoğlu (2002), *Nöbetleşe Yoksulluk*, 2.baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- İLGAR, Lütfi (1996), *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Basım-Yayım, İstanbul.
- KAPTAN, Saim (1983), *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, 2. Baskı, Rehber Yayınevi, Ankara.
- KAZGAN, Gülşen (1999), *Kuştepe Araştırması*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen (1980), *Kent Bilimleri Terimler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KELEŞ, Ruşen (2004), *Kentleşme Politikası*, 8.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- OKTİK, Nurgün (1997), *Toplum Ve Göç Bildiriler Kitabı, Köyün İticiliği - Kentin Çekiciliği*, DİE Yayın No:2046, Ankara.
- ÖZER, Ahmet (1992), “Nüfus Hareketleri ve Kentleşme Açısından Bölge Belediyelerinin İçinde Buldukları Durum”, *Belediyelerin Yapısal Sorunları Sempozyumu*, GAP Belediyeler Birliği, Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenaur Vakfı Ortak Yayını ss. 33-43, Ankara.
- TANIŞMAN, Denizhan, (1999), *Köyden Kente Göç Ederek Yerleşen Yetişkinlerin Eğitim Gereksinimleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- TEZCAN, Mahmut (1997), *Eğitim Sosyoloji*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- TÜMERTEKİN, Erol ve Nazmiye Özgüç (1998), **Beşeri Coğrafya**, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- YAKA, Aydın (1992), *Karşılaştırmalı Eğitim*, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi (Ders Notları), İzmir.
- YASA, İbrahim (1970), “Gecekondu Ailesi: Geçiş Halinde Bir Aile Tipolojisi”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 25, Ankara.
- YILDIRIM, Ali Ve Hasan Şimşek (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000), *Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk*, 6. Baskı, Özgür Yayınları, İstanbul.

EKLER

EK -1

ÖĞRETMENLERİN SULTANBEYLİ'DE EĞİTİME BAKIŞI	
Sultanbeyli denince ne düşünüyorsunuz?	
Hangi okulda görev yapıyorsunuz?	
Nerede oturuyorsunuz? Neden?	
Sultanbeyli'de kaç yıldır çalışıyorsunuz? Kalmayı düşünüyor musunuz?	
Sultanbeyli'de eğitim ve toplumsal koşullar hakkında neler düşünüyorsunuz?	
Sizce Sultanbeyli'nin önceliği neler olmalı?	
Okul-Veli-Öğrenci ilişkileri hakkında neler düşünüyorsunuz?	
Öğrenciler ve Velilerle diyalog durumunuz nasıl?	
Velilerinizle ne kadar sıklıkla hangi şekilde görüşüyorsunuz? (Telefon-Yüzyüze görüşme-Genel Veli Toplantıları)	
Yaptığınız Veli toplantılarına katılım ve katılımcıların durumu nedir? (Katılımcıların eğitim-iş-cinsiyet durumları)	
Okul-Sınıf-Öğrenci ilişkilerine Velilerin katkısı nasıl?	
Sizce Sultanbeyli'deki veli-okul ilişkisi nasıldır ve bu ne anlama geliyor?	
Velilerin çocuklarından beklentileri nelerdir ve buna ulaşmak için yaptıkları çalışmalar yeterli midir?	
Veli ve öğrenci beklentileri ile mevcut durum hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	

Not: Bu anket Sultanbeyli'de göç ve eğitim ilişkisini irdeleyen bir çalışmada kullanılacaktır.

Emine KARAKUŞ

EK- 2

VELİ-OKUL İLİŞKİLERİ (SULTANBEYLİ)	
Çocuklarınızın ders/ödevlerinde onlara yardımcı oluyor musunuz? Babaları ne kadar ilgileniyor?	
Çocuğunuzun başarısından memnun musunuz? Bunda sizin payınız olduğunu düşünüyor musunuz?	
Anne baba olarak çocuklarınızdan beklentileriniz nelerdir?	
Beklentilerinize ulaşmak için çocuğunuza nasıl yardımcı oluyorsunuz?	
Okulu ziyaret sıklığınız nedir?	
Çocukların başarısından memnun musunuz?	
Aile olarak çocuklarınızdan beklentileriniz neler?	
Beklentilerinize ulaşmak için neler yapıyorsunuz?	
Okulu ziyaret sıklığınız nedir?	
Sizce çocuğunuz sınıfındaki diğer çocuklarla aynı imkânlara sahip mi? (maddi, kültür ve fırsatlar yönünden)	
Göç ederken çocuğunuzun eğitimini düşündünüz mü? Hangi açıdan?	
İstanbul'un (büyük şehrin) imkânlarından, nimetlerinden eğitim açısından faydalandığınızı düşünüyor musunuz?	

Not: Bu anket Sultanbeyli'de göç ve eğitim ilişkisini irdeleyen bir çalışmada kullanılacaktır.

Emine KARAKUŞ

EK-3

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	
Nerelisiniz?	
Sultanbeyli'ye ne zaman yerleştiniz?	
Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun musunuz?	
Sultanbeyli'ye geldiğinizde uyum sorunları yaşadınız mı?	
Yeni geldiğiniz zamanlarda en çok yaşadığınız sorun ne oldu?	
Sizece göç etmenin okul hayatınıza etkileri nelerdir?	
Aile bütçesine katkıda bulunuyor musunuz?	
Çalışan kardeşleriniz var mı?	
Yaşadığınız şehir olan İstanbul'a uyum sağlayabildiniz mi?	
İstanbul denince aklınıza neler geliyor?	
Sinemaya, tiyatroya ne sıklıkta gidersiniz? En son gittiğiniz film ya da oyun adı nedir?	
Okulunuzda ya da çevrenizde katıldığınız bir sosyal aktivite var mı?	
İstanbul'da gezmekten en çok hoşlandığınız mekânlar nerelerdir? Tarihi mekânlardan nereleri gezdiniz?	
Sultanbeyli dışında en çok gittiğiniz semt hangisidir? Niçin?	
DÜŞÜNCELER	
Göç hakkındaki görüşlerinizi anlatır mısınız?	
Neden göç edilir? Göç zorunlu mudur? Engellenmesi gerekir mi?	
Göç etmenin eğitim açısından önemi var mıdır? Göç çocukların eğitimini ne şekilde etkiler?	

EK-4

ÖĞRENCİ GÖRÜŞMELERİ	
Yaş:	Cinsiyet:
Baba Mesleği	Anne Mesleği
Kardeş Sayısı	
Okuyan kardeş sayısı:	
Okuduğunuz okulun adı:	
Bu okulu tercih etmeniz nedeni nedir?	
Seçmek istediğiniz meslek nedir?	
Ailenizin meslek seçiminizdeki etkisi nedir?	
Ailenizde lise ya da üniversite mezunu var mı?	
Evde çalışma odanız var mı?	
Ailenizin okul hayatınızın devamı için desteği ne şekildedir?	
Ödev de derslerinizde aile fertlerinizden yardım alıyor musunuz?	
Ortaöğretim Kurumlar Sınavına nasıl çalışıyorsunuz? (Liseye gitmeyi düşünüyorsanız)	

ÖZGEÇMİŞ

Emine KARAKUŞ, 1981 yılında Trabzon ili, Araklı ilçesinde doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Sakarya ili, Ferizli ilçesi, Sinanoğlu kasabasında tamamladı. 1997 yılında Adapazarı Ticaret Meslek Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1998 yılında başladığı Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümünü 2002 yılında tamamladı. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli, Sultanbeyli İlçesi'ne sınıf öğretmeni olarak atandı. 2003-2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında, Eğitim Programları Ve Öğretimi Dalında yüksek lisans başladı.

Halen İstanbul ili, Sultanbeyli ilçesi, Anafartalar İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.